

Vetlanda gamla kyrkogård

Kulturhistorisk inventering och förslag till bevarandeplan
Vetlanda socken i Vetlanda kommun, Jönköpings län, Växjö stift

Vetlanda gamla kyrkogård

Kulturhistorisk inventering och förslag till bevarandeplan
Vetlanda socken i Vetlanda kommun, Jönköpings län, Växjö
stift

Jönköpings läns museums dnr: 2021-064

Rapport och foto: Margareta Olsson

Avskrifter och foto av gravvårdar: Karin Calderwood, Vetlanda pastorat

Grafisk mall: Anna Stålhammar

Tryck: Digital distribution

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping

Tel: 036-30 18 00

E-post: info@jkpglm.se

www.jkpglm.se

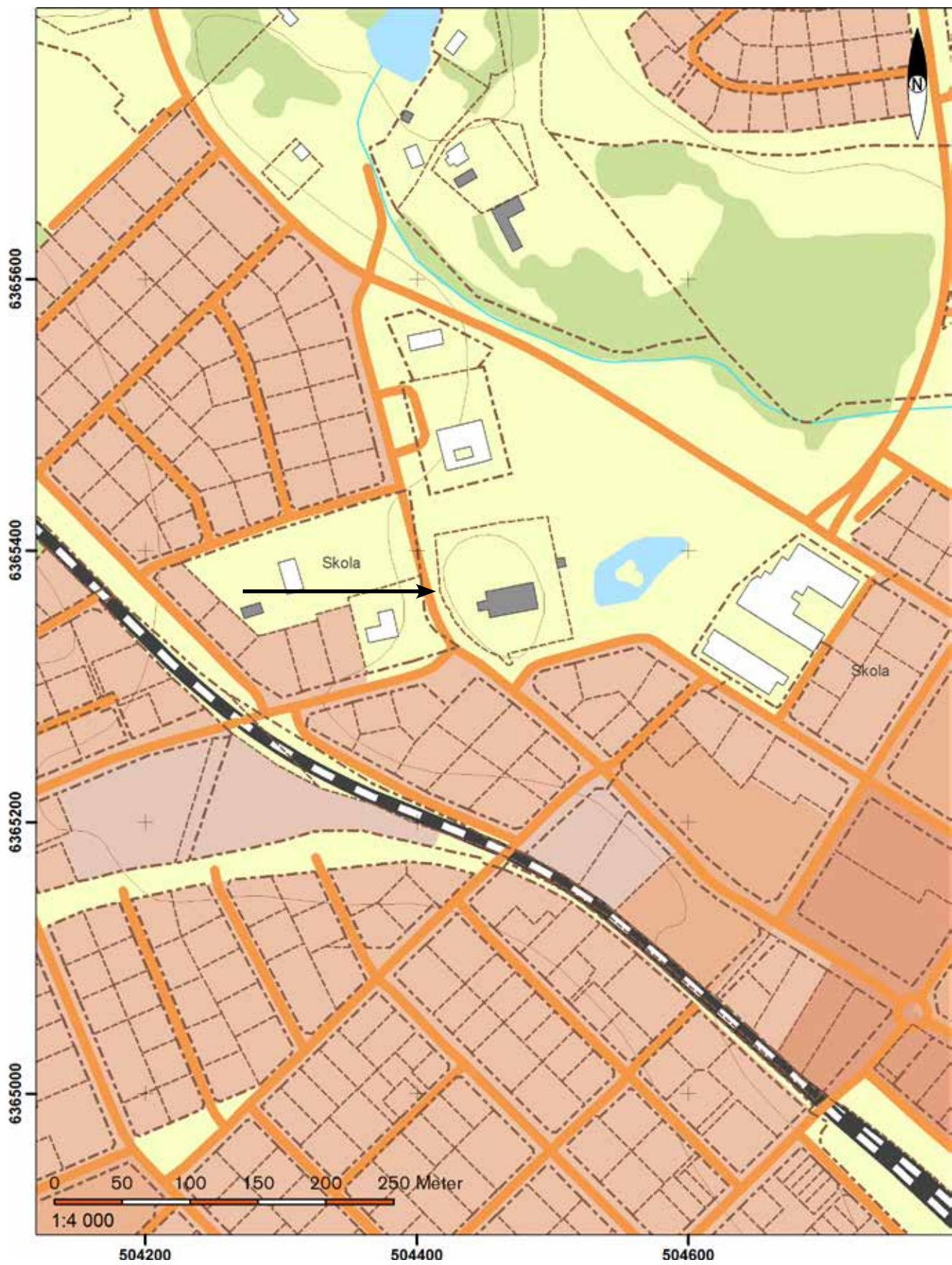
Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:

© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2022

Innehåll

Inledning	5
Inventeringens uppläggning	5
Allmän kyrkogårdshistorik	6
Tre vanliga gravvårdstyper	8
Lagstiftning	9
Allmänna skötselråd	11
Vetlanda kyrka och dess omgivning	12
Kyrka och kyrkomiljö	12
Kyrkogårdens historia	14
Händelsehistorik	16
Beskrivning av kyrkogården idag	17
Allmän karaktär	17
Omgärdning	18
Ingångar	18
Vegetation	18
Gångsystem	18
Gravvårdstyper	19
Beskrivning av enskilda kvarter	21
Kranskvarteren G–J	21
Kvarteren E och F nordväst om kyrkan	24
Kvarteren K, L, N och O söder om kyrkan	26
Kvarteren A–D, M och P i norr och öster	30
Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården som helhet	33
Att tänka på i förvaltningen av kyrkogården:	34
Administrativa uppgifter	34
Referenser	35
Kriterier vid kulturhistorisk bedömning	36
Gravkarta Kulturhistoriskt värdefulla gravar	38
Urval Kulturhistoriskt värdefulla gravar	40
Kranskvarteren G–J	40
Kvarter E–F	54
Kvarter K, L, N och O söder och väster om kyrkan	62
Kvarter A–D samt M och P norr och öster kyrkan	72
Kvarter och museal uppställning vid tornets båda sidor	96

Utdrag ur digitala fastighetskartan.

Inledning

På uppdrag av Vetlanda pastorat har Jönköpings läns museum tagit fram föreliggande inventering och förslag till bevarandeplan för Vetlanda gamla kyrkogård. Fältarbetet har genomförts under sommaren 2021. Resultatet har därefter diskuterats med uppdragsgivaren och sammanställts under vintern 2021/2022.

Kyrkogårdar och begravningsplatser utgör en viktig del av landets kulturarv och deras kulturvärden regleras av kulturmiljölagen. Kulturhistoriskt värdefulla gravar kan också skyddas av begravningslagen. I första hand är det Svenska kyrkan som har ansvar för att förvalta detta kulturarv. Därför är det angeläget att kyrkogårdarnas kulturhistoriska värden kartläggs och preciseras. En viktig del av värdena ligger i äldre gravar och deras utsmyckning.

En bevarandeplan är ett kunskapsunderlag som är tänkt att vara till hjälp och vägledning vid vård, underhåll och förändringar på kyrkogårdarna. Planen kan även fungera som beslutsunderlag för länsstyrelse och stift vid handläggning av olika ärenden.

Inventeringens uppläggning

Rapporten omfattar en översiktlig historik över kyrkogården, en beskrivning med fotografier av de olika kvarteren och deras kulturhistoriska värden samt en katalog över särskilt värdefulla gravar.

Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering på kyrkogården samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har varit aktuella kyrkoarkiv på Landsarkivet i Vadstena, Länsstyrelsen i Jönköpings läns arkiv, Antikvarisk-topografiska arkivet i Stockholm (kopior hos länsstyrelsen) samt Jönköpings läns museums arkiv. Utöver arkiv har uppgifter hämtats från aktuell litteratur, exempelvis hembygdslitteratur. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens historia.

För kyrkogården har en sammanfattande kulturhistorisk bedömning gjorts där de kulturhistoriska värdena lyfts fram. Den kulturhistoriska bedömningen av kyrkogården i allmänhet har stämts av med Länsstyrelsen i Jönköpings län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv, utan kan vara föremål för omvärderingar. Vid bedömningen har hänsyn tagits till varje enskild kyrkogårds historia och egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet. Den övergripande kulturhistoriska bedömningen nämner i de flesta fall inte enskilda gravstenar, utan beskriver värden och karaktärsdrag i stort.

Inför planerade förändringar eller större underhållsåtgärder krävs i regel tillstånd från länsstyrelsen.

Rapporten avslutas med själva inventeringen av kulturhistoriskt värdefulla gravplatser, vilken är avsedd att fungera som en bevarandeplan. De kriterier som använts för att bedöma gravarnas kultur-

historiska värden diskuteras vidare i katalogdelens inledning där de två klassningsnivåerna presenteras: *Klass I. Mycket värdefulla* och *Klass II. Värdefulla*. Gravarna och deras utsmyckning redovisas i tabellform med text och fotografier samt på en gravkarta.

Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Margareta Olsson vid Jönköpings läns museum under 2021/22. Avskrifter och foto-grafering av de enskilda gravvårdarna har utförts av Karin Calderwood, Vetlanda pastorat. Flera personer med god kännedom kring bygdens historia har lämnat underlag till rapporten. Vid urvalet av kulturhistoriskt värdefulla gravar har samråd förts med pastoratet.

En av landers få bevarade kyrkobalkar finns i Brands-torp i Habo kommun.

Allmän kyrkogårdshistorik

I stort sett alla våra landsortskyrkogårdar är jämnåriga med den första kyrkan på platsen och i de flesta fall medeltida. Efter flera hundra år av obruten kontinuitet är de ännu i bruk. Från medeltidens kyrkogårdar finns dock väldigt litet bevarat. De viktigaste förändringarna som kristendomen införde gällande våra begravnings seder är att platsen för begravingarna skulle vara vigd och inhägnad. Den medeltida inhägnaden kunde bestå av en stenmur, men vanligare var att den var uppförd av timmer, bogårdsbalken, som ibland kunde vara manshög. Till bilden av en medeltida inhägnad kyrkogård hörde även stigluckan, som både hade en symbolisk och praktisk funktion som port till den vigda jorden.

Den medeltida kyrkogården saknade ett tydligt system med gångar och kvarter. Man gravsätte folk efter deras gårds- eller bytillhörighet i grupperingar med olika form, vilket var en förkristen sedvänja. Det var ovanligt att man satte en vård över graven. Gravar markerades istället endast av en jordhög. Om en vård trots allt sattes upp var den vanligen av trä, men sten eller smide förekom undantagsvis. Det var också vanligt att man använde sig av kyrkogården för att idka slätter och bärga hö.

Den medeltida kyrkogårdens utformning levde kvar väldigt länge, och påminde mest om en äng med små gravkullar och enstaka spridda vårdar. I stort sett börjades förnyelsen under tidigt 1800-tal, men ännu vid sekelskiftet 1900 hade många landsortskyrkogårdar kvar den ålderdomliga ängskaraktären. Förnyelsevägen började i städerna genom nya bestämmelser om externa begravningsplatser. Gravsättningar på stadskyrkogårdarna förbjöds av hygieniska skäl och i stället skulle friliggande begravningsplatser förläggas utanför städerna. Denna process inleddes på 1780-talet och en kunglig förordning från 1815 angav att begravingar innanför stadskärnan måste upphöra och att begravningsplatser – utan andra kyrkobyggnader än t ex gravkapell – skulle anläggas utanför stadsområdena. År 1805 beslutades dessutom att staten genom sin myndighet Överintendentsämbetet skulle ansvara och ha överinseende över att kyrkogårdar och begravningsplatser blev prydligt och hälsosamt anlagda.

Den förindustriella kyrkogården var en ängsmark med endast få vårdar av beständigt material. Här har karaktären blivit bevarad på Ornunga gamla kyrkogård, Vårgårda kommun.

Runt om i landet anlades många begravningsplatser precis utanför stadskärnorna under de första decennierna av 1800-talet. De anlades med symmetriska gångsystem och kvartersindelningar, trädplanteringar för att förbättra luftkvaliteten och stenmurar med smidesgrindar. I dessa arkitektoniskt anlagda begravningsplatser exponerades vissa gravar tydligare än andra. Att begravas utifrån vilken gård eller by man tillhörde ersattes nu av kategorierna köpegravar respektive allmänna gravar. Detta var en social indelning där de som hade möjlighet att köpa sin gravplats både kunde få en större sådan för hela sin familj och en attraktiv placering utmed gångar eller nära entréerna. Köpegravarna anlades ofta med grusbäddar och stenramar och senare även häckomgärdningar.

Andra begravningsplatser kostnadsfritt utmed den så kallade allmänna linjen. Där gravsattes man tätt i en kronologisk ordning allt eftersom dödsfallen inträffade. Man begravningsplatser således inte familjevis. Gravvårdarna var oftast oansenliga. Indelningen av kyrkogården mellan köpegravsområde och allmänt område speglade ett socialt uppdelat samhälle.

Trädkransen utefter kyrkogårdens yttre begränsningar introducerades först på städernas begravningsplatser, men nådde under 1800-talets slut även många landsortskyrkogårdar. Då introducerades också de typiska sorgeträden med ett hängande växtsätt. I början av 1900-talet planlades även kyrkogårdarna på landsorten i kvarter med symmetriskt lagda gångar, grusbäddar på gravarna och välklippta häckar eller stenramar runt om.

På 1920-talet började en ny typ av begravningsplats att anläggas: skogskyrkogården. Dessa präglas av friväxande och naturligt förekommande träd, såsom gran, tall och björk. En av de tidigaste i landet var skogskyrkogården i Skillingaryd från 1922.

Vid 1900-talets mitt var kyrkogårdarna särskilt utvecklade, men nu inleddes en period av förenkling och rationalitet. Företeelsen med allmänna linjen levde kvar till mitten av 1900-talet, men upphörde officiellt 1964. Samtidigt började man av rationella skäl ta bort stenramar, häckomgärdningar och grusbäddar för att ersätta det med mer lättköpta gräsmattor. Den sociala utjämningen av ståndssamhället avspeglades på kyrkogårdarna genom allt mer enhetliga gravvårdar utan titlar och oftast i ett liggande format.

Från och med 1980-talet blev gravvårdarna återigen mer individualiserade. Idag ser vi en mångfald olika former på gravstenar från liggande naturstenar till mer fantasifullt utformade vårdar. Den ökade individualiseringen under 1900-talets slut speglas också genom de många olika begravningsformer som idag erbjuds. Förutom kistbegravning och urngravar med personliga vårdar, erbjuds också exempelvis minneslunder för aska som grävs ner anonymt utan plats för namn, men med gemensam plats för blommor. Ett annat alternativ är askgravplatser, där gravplatsen markeras, men där skötseln utförs av kyrkogårdsförvaltningen.

Åsenhöga ödekyrkogård (Gnosjö kommun). På denna kyrkogård är mycket av den ålderdomliga, ängsliknande karaktär, som varit vanlig i äldre tid bevarad.

Det var i regel mer attraktivt att begravas på den södra delen av kyrkogården än den norra, som upplevdes vara olycksbringande. Ofta är kyrkan därför placerad med dragning mot norr för att skapa större ytor på den södra sidan. Detta flygfoto från 1940-talets slut visar att den södra delen av kyrkogården i Hylletofta var mer ianspråktagen än den norra, till höger. Foto JLM.

Bråneryds begravningsplats, invigd 1958, nära Huskvarna representerar det välordnade, där jämlikheten betonas på bekostnad av individualismen.

På de mer påkostade köpegravarna var både gravvård och inhägnad omsorgsfullt utformade. Här ett exempel från Norra Solberga kyrkogård i Nässjö kommun.

Till höger: På kyrkogården i Ingatorp (Eksjö kommun) kan man uppleva den allmänna linjens gravområde med små anspråkslösa vårdar tämligen intakt. Nedan: Ett exempel på en gravvård från 1960-talet på begravningsplatsen i Aneby.

Tre vanliga gravvårdstyper

Det finns en stor variation vad gäller gravvårdarnas utformning. Före industrialismen och det sena 1800-talet användes ofta så kallade gravbrädor för att markera en grav. Vårdar av mer beständiga material som sten och metall var ovanliga och ofta förbehållna samhällets övre skikt. Prästen eller en adelsman inom socken kunde begravas i kyrkan eller nära koret och där erhålla en påkostad gravvård.

Under industrialismen utvecklas en riklig flora av olika gravmarkeringar med olika form och av olika material, främst sten. Här presenteras tre typer som är särskilt vanliga.

Från det sena 1800-talet fram till 1920-talet var det vanligt att köpegravar förseddes med påkostade vårdar med stående form. Det kunde vara högresta bautastenar, obelisker eller liknande. Dessa vårdar restes ofta över samhällets övre skikt och inte sällan är de försedda med både titel, namn, årtal, hemvist och ett bibelcitat. Vårdar av denna typ är ofta påtagligt karaktärskapande och betydelsefulla i kyrkogårdsmiljön. De kan också ha ett konstnärligt värde.

I kontrast till de mer påkostade gravvårdarna finns de mindre stenarna, som restes inom den allmänna linjen. Dessa har ofta en rektangulär form utan utvecklad utsmyckning. Texten är ofta lakonisk – förnamn, ofta men inte alltid efternamn, hemvist och årtal. Dessa enkla vårdar är i sig inte iögonfallande, men berättar ändå om en viktig del av det äldre gravskicket och samhällets hierarkiska organisation.

Tiden efter andra världskriget medförde en långtgående förenkling av gravvårdarna, som samtidigt skapade en likriktning. Stenarna tillverkades maskinellt och det fanns ofta en standardiserad uppsättning symboler som kunde tillföras och kombineras. Kyrkogårdsmiljöer som domineras av dessa stenar kan naturligtvis också ha ett kulturhistoriskt värde, men då är det i regel inte de enskilda vårdarna som är intressanta utan snarare helheten.

Lagstiftning

Kulturvärden på kyrkogårdar skyddas såväl i kulturmiljölagen som begravningslagen. Här nedan följer utdrag som har bäring på förvaltningen av kyrkogårdarnas kulturvärden.

Kulturmiljölagen (1988:950)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön.

Ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas.

Bestämmelserna i denna lag syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Lag (2013:548).

4 kap. Kyrkliga kulturminnen

1 § Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Begravningsplatser

11 § I vården av en begravningsplats skall dess betydelse som en del av vår kulturmiljö beaktas. Begravningsplatserna skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas.

12 § Begravningsplatser enligt detta kapitel är sådana områden eller utrymmen som avses i 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144). Bestämmelserna om begravningsplatser omfattar också sådana byggnader på begravningsplatsen som inte är kyrkobyggnader samt fasta anordningar såsom murar och portaler. Lag (1990:1146).

13 § I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen

1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,
 2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad eller fast anordning.
- Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs. Lag (1999:304).

Väsentliga förändringar kan innebära till exempel ändring av omgärdning, trädplanteringar, större omplaneringar av gravkvarter,

En del gravvårdar som inte är i bruk och förvaras i kyrkan kan ha ett kulturhistoriskt värde. I så fall kan det vara aktuellt att föra in dem i kyrkans inventarieförteckning. Gravbrädor från Askeryds kyrkogård.

ändringar i gångsystem och dess beläggning och nya belysningsinstallationer.

Begravningslag (1990:1144)

7 kap. Gravrätt

Gravanordningar m.m.

25 § Gravplatsen får förses med gravanordning, om det inte strider mot vad som är avsett att gälla för den del av begravningsplatsen där gravplatsen är belägen.

26 § Gravrättsinnehavaren bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet. Detsamma gäller gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Upplåtaren får dock besluta de begränsningar i gravrättsinnehavarens bestämmanderätt som är nödvändiga för att tillgodose en god gravkultur.

Gravrättens upphörande

37 § Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av något annat skäl bör bevaras för framtiden, ska upplåtaren om möjligt lämna kvar den på gravplatsen. Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, ska den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats. Ytterligare föreskrifter om hänsynen till kulturmiljöarbetets intressen finns i kulturmiljölagen (1988:950). Lag (2013:552).

Ibland uppstår frågan om ansvar och skydd för en enskild gravvård. Så länge gravrätten inte gått ut ägs gravvården m.m. av gravrättsinnehavaren. När gravrätten gått ut övertas ansvaret av upplåtaren, vilket oftast är pastoratet. Om gravvården flyttas till en annan plats på kyrkogården eller förvaras i kyrkobyggnaden kan det vara aktuellt att föra in den i församlingens inventarieförteckning.

Allmänna skötselråd

Grunden för skötseln av kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar är att de inte skadas, utan ges en så lång livslängd som möjligt. De förebyggande åtgärderna är väsentliga och kan motverka uppkomsten av skador genom till exempel mekanisk åverkan, biologisk påväxt och väder.

Vid rengöring och reparation av vårdar av mjukare bergarter (kalk- och sandsten) och järn som är över 100 år gamla bör konservator för sten respektive metall kontaktas för rådgivning eller åtgärd.

En orsak till skador är mekanisk åverkan genom trädgårdsfordon och andra redskap. Varsamhet vid gräsklippning minimerar risken för sprickor och bortfall av material.

En annan orsak är nederbörd och biologisk påväxt av lavar, alger och mossor. Dessa gynnas av att en sten står skuggigt och fuktigt. Liggande hällar och stående vårdar av mjuk bergart som kalk- och sandsten är särskilt känsliga för vådrets makter. På vintern tränger fukt in i sprickor och vidgar dessa och spränger till slut bort stenmaterial. Detta kan på sikt helt radera ut en inskription eller relief. Därför är det viktigt att hålla till exempel hällar rena från löv och grenar. Känsliga vårdar och hällar av hög ålder kan med fördel ges en skyddsklädsel eller täckning permanent eller under vinterhalvåret för att motverka frostsprängning.

Vårdar och gravstaket av järn är en kategori för sig, som kräver kontinuerligt underhåll. Vid ommålning befrias metallen från rostbeläggning med stålborste. Därefter grundas järnet med mörja och slutstrykes med linoljefärg. Lagningar bör anförtros åt hantverkare eller konservator med erfarenhet av järnslagningar.

Rostande förankringsjärn och dubbar är en annan vanlig orsak till skador. När järnet rostar och utvidgar sig så sprängs stenen. Ett viktigt arbete är därför utbyte av beslag och dubbar av järn mot rostfritt stål.

Rengöring av vårdar kan ha olika syften. Ofta sker det i första hand av estetiska skäl. Som regel bör den på kulturhistoriskt värdefulla vårdar vara motiverad av hänsyn till att påväxt riskerar stenens fortbestånd (kalk- och sandsten) eller för att förbättra förståelsen av objektet och kunna tolka och uppleva inskriptioner eller utsmyckningar. Enklare rengöring kan göras med ljummet vatten med liten tillsats av såpa eller diskmedel och med mjuka borstar som inte repar. Lämplig tid för detta är tidig vår och sen höst då exempelvis lavar är mer aktiva och mjuka då. Vårdar av hårdare bergarter som granit kan rengöras med högtryckstvätt, men endast där inte förgyllning och dekorationer kan skadas. Vårdar med mycket högt kulturhistoriskt värde och påtaglig skadebild (pågående bortfall av stenmaterial eller sprickor) bör rengöras av konservator.

Marschaller och stearinljus kan avsätta sot eller stänk på gravvårdarna. Detta kan förebyggas genom att exempelvis använda lämpliga hållare.

Biologisk påväxt, troligen rödalger, på en gravvård på Villstads kyrkogård i Gislaveds kommun.

Kalksten har en förmåga att spjälka sig och spricka. Denna sten på Forserums kyrkogård i Nässjö kommun kräver insatser av en stenkonservator.

Sockencentrumet i Vetlanda 1936 med den medeltida kyrkplatsen och tingshuset strax norr om denna. Omgivningarna hade fortfarande en agrar karaktär vid denna tid. AB Flygtrafik JLM.

Den rika förekomsten av runstenar i trakten vittnar om Vetlandas betydelse som centralort under vikingatiden. Uppställning av runstenar i parken nordost om kyrkogården.

Vetlanda kyrka och dess omgivning

Kyrka och kyrkomiljö

Vetlanda socken är en starkt kuperad skogsbygd i det forna Njudung. Trakten kring Vetlanda var redan under vikingatiden ett centrum där flera vägar sammanstrålade med Emån. Området är rikt på fornlämningar från framför allt järnåldern, varav många gravfält och runstenar (åtta stycken). En romansk stenkyrka uppfördes vid 1100-talets början och försågs i slutet av 1100-talet med torn. På platsen för kyrkan ska en förmodad tidigmedeltida gravhäll med grav under ha påträffats vid en grävning 1673. Fyra runstenar låg öster om kyrkan 1693 (enligt geometrisk avmätning se sid 14) varav den ena hade ristat ornamentalt kors liknande det på Eskilstunakistan i Lannaskede. Fyra runstenar eller fragment har senare påträffats inmurade i kyrkan varav två frilagts och en står uppställd invid tornets södra sida. Sockennamnet uppträder i skrift första gången 1219. Församlingen har tidigare utgjort ett eget pastorat. Pastoratet omfattar numera samtliga församlingar inom Vetlanda kommun. Några sätesgårdar har under historisk tid inte funnits i socknen. Vetlanda kyrkby har sedan medeltid varit ett handelscentrum i Njudung. Kyrkbyn hade även funktion av tingsplats och i anslutning fanns ett gästgiveri. På torget hölls årligen marknader där boskapshandeln var det stora inslaget. Boskapsskötseln var åtminstone på 1700-talet allmogens främsta

näringsfång. Den första handelsboden och ett apotek öppnades vid 1800-talets början. 1885 anslöts Vetlanda till stambanan via en smalspårsjärnväg från Sävsjö. Stationen förlades ett stycke sydost om kyrkbyn och blev början på en tätort. Flera industrier växte upp och expanderade allt eftersom nya järnvägsförbindelser tillkom, 1906 en anslutning till Nässjö-Oskarshamns järnväg via Målilla och 1914 dragningen av Nässjö-Kalmar järnväg via Vetlanda. Vetlanda fick sin första stadsplan 1888, blev 1909 köping och fick sina stadsrättigheter 1920. Ytterligare ett stationssamhälle uppstod i form av Ekenässjöns samhälle vid Nässjö-Kalmar järnväg med bl a glas- och möbelindustri.

Vetlanda stad ligger i socknens södra del, i Emåns dalgång. Ån flyter strax söder om staden. Kyrkan och den omgivande gamla kyrkogården ligger i stadens nordvästra utkant, vilken var det gamla sockencentrumet. Kyrkplatsen ligger vid östra sidan av Storgatan. Mitt framför kyrkans huvudentré ligger på motsatt sida vägen sockenstugan, tillika kyrkskolan från 1847. Denna är en nyklassicistisk byggnad i två våningar med ljusgul locklistpanel, tegeltäckt sadeltak med frontespis och tillbyggnad i vinkel från 1883. Norr om kyrkogården finns en park med gamla almar i vilken församlingsgården från 1980 ligger. Det rör sig om två sammanlänkade byggnader med en atriumgård emellan. Församlingssalen i öster har en souterrängvåning. Byggnaden har vitslammade tegelfasader och valmade sadeltak. Norr om församlingshemmet står det putsade f.d. tingshuset från 1893. Mellan kyrkogården och Njudungsgymnasiets sentida tegellängor i öster ligger en park med dammar. En rödfärgad redskapsbod från tidigt 1900-tal ansluter till kyrkogårdens östra sida. Söder om kyrkogården möter flerbostadshus från 1900-talet.

Kyrkan har, som ovan nämnts, medeltida ursprung med ett till stora delar romanskt västtorn. Långhus och kor uppfördes 1800 och omdanades helt 1903–04 till en medeltidsromantisk basilika. Fasaderna är vitputsade med rundbågiga fönster och rikt skulpterade portaler i huggen sandsten. Tak och tornspiran täcks av kopparplåt.

Den omgivande parken består av kuperade gräsytor med spridda planteringar och dammar. I området direkt norr om kyrkogården växer många gamla almar, lönnar och askar vilka bidrar till en lummig parkkaraktär. I denna del ligger församlingshemmet från 1980-talet.

Den kombinerade sockenstugan och kyrkskolan byggdes 1847. Denna har en påkostad exteriör i senempire som till stora delar är i originalsikt. Byggnaden står för närvarande oanvänd.

Kyrkan fick sitt nuvarande utseende vid en ombyggnad 1903–04 under ledning av arkitekt Ludwig Peterson. Långskeppet är i grunden från år 1800 medan kyrkans torn är medeltida.

Kyrkogårdens historia

Kyrkogården har liksom kyrkan medeltida ursprung. Om dess tidiga historia är föga känt. Kyrkogården är uppmätt och beskriven i en geometrisk avmätning över kyrkbyn från 1693. Då hade den en sexkantig planform med kyrkan i mitten. Ingångar fanns åt norr, öster och söder och dessa var försedda med timrade stigluckor. Väster om kyrkan fanns en byggnad, troligen en timrad bod som tjänade som sockenmagasin. Denna ”*kronbod*” omnämns i sockenstämmans protokoll från 1732 och finns även utmärkt på storskifteskartan från 1798. På kartan från 1693 finns även en klockstapel utmärkt i kyrkogårdens nordvästra del. Därmed bör inte kyrkans medeltida torn ha burit några klockor förrän efter påbyggnaden 1724. Vid kyrkogårdens norra sida fanns 1693 husgrunder markerade, vilka tillika med ett källarvalv, utan säkra belägg, anges som rester av ett kloster. Enligt beskrivningen skall stenmaterial från dessa murar ha använts till reparation av kyrkan (troligen 1673) och anläggande av kyrkogårdsmur. Av storskifteskartan från 1798 framgår att kyrkogården då hade samma utsträckning.

År 1821 fattades beslut om att ersätta stigluckorna med grindar, delvis för att ge bättre skydd mot betande djur. Ambitionen var även att erhålla för tiden mer representativa portar med smidesgrindar. Grindarna utfördes dock av trä och målades i svart och grönt.

Sockenmagasinet stod kvar till 1845 då beslut togs att det skulle rivas. Timret användes vid bygget av den nya sockenstugan 1847. År 1854 infördes bestämmelser om gravsättning i linje på kyrkogården för att få större ordning. En större utvidgning av kyrkogården skedde 1857 mot norr och öster. Två år senare lades ringmuren om och utvidgades kring de nya delarna. Först vid denna tidpunkt tillkom huvudentrén i väster, vilken förband kyrkan och sockenstugan. Huvudentrén försågs med dagens smidesgrindar. År 1868 beslutades att områdena längs kyrkogårdsmurarna skulle upplåtas åt enskilda, s.k. köpegravar.

En ny utvidgning skedde 1888 åt sydost, då kyrkogården fick sin nuvarande utsträckning. Denna skedde genom utfyllnader med sand. Ny kyrkogårdsmur anlades längs sträckningarna åt norr, söder och öster, delvis som stödmurar. Vid denna tid planterades dagens trädkrans av alm och lönn, liksom inhägnande häckar på ringmurens krön. Kyrkogården ordnades nu även med grusgångar och grustäckta familjegravar samt allmän linje.

Vid en inventering som Kungliga Konsthögskolan gjorde 1916 framgår att kyrkogårdens södra och västra delar vid tiden utvecklats till en gruskyrkogård med familjegravar. Områdena norr och öster om kyrkan hade en enklare karaktär med flertalet vintergröna gravkullar inom större ängskvarter. Bland de enstaka spridda gravvårdar som fanns i den östra delen omnämns fem träkors vid en snabbinventering 1927. Av foton från inventeringen 1916 framgår att det öster om koret stod tre kalkstensvårdar, den ena från 1890-talet.

Geometrisk avmätning från 1693 där en klockstapel finns utmärkt nordväst om kyrkan. Väster om kyrkan stod en trolig kornbod. Norr om kyrkogården finns ”..grundwalar efter...ett Closter...” vilka brutits upp och använts i kyrkan och kyrkogårdsmuren. LMS.

Kyrkogårdens mångkantiga utbredning 1798. Mitt för kyrkans västtorn låg ett sockenmagasin. Intill södra och östra ringmuren löpte en infartsväg.

En omläggning av kvarteren norr och öster om kyrkan skedde 1930 respektive 1932. Dessa delar erhöll en indelning i långsmala kvarter med jämnstora familjegravar i ryggade rader. I samband med omläggningen verkar flertalet äldre gravvårdar ha rensats ut och några ställts upp i en museal uppställning söder om tornet. År 1949 uppgavs att allmänna linjen inte längre fanns kvar på kyrkogården utan endast på den 1914 anlagda nya kyrkogården, sedermera benämnd Kapellkyrkogården. Under 1900-talets senare del har samtliga interngångar inom gravkvarteren och även en stor andel grusbäddar försvunnit från kyrkogården, till förmån för sammanhängande gräsmattor. Stolpbelysning sattes upp framför kyrkans huvudentré 1954. I samband med bygget av församlingshemmet på 1980-talet gjordes nytt genombrott i murens nordvästra del.

Foto från 1916 av kalkstensvården från 1748 som vid tiden fortfarande stod uppställd vid sin gravplats. Kyrkogården upptas vid tiden av grusgravar med höga häckramar av liguster. Foto: H. Wadsjö, Kungl. Konsthögskolan.

Kalkstensvårdar från 1890-talet öster om koret 1916. Området har vid tiden en enkel karaktär med enstaka spridda östligt riktade gravvårdar inom gles gräsyta. Foto: H. Wadsjö, Kungl. Konsthögskolan.

Kyrkogården erhöill sin nuvarande utbredning efter två utvidgningar på 1800-talet. Den senaste gjordes 1888 och framgår av stadsplanen från samma år. LSA.

Förslag till omläggning av kvarter D 1929 norr om kyrkan. Äldre gravar varav några med s k gravkulle finns utmärkta. Vetlanda kyrkoarkiv, VaLa.

Händelsehistorik

1100-talet

Kyrkogården anläggs.

1821

Stigluckor rivs och ersätts med trägrindar. (Tusen år i Vetlanda)

1854

Linjebegravning införs. (Tusen år i Vetlanda)

1857

Kyrkogårdsutvidgning åt norr och öster. (Tusen år i Vetlanda)

1859

Ny kyrkogårdsmur och smidesgrindar. (Tusen år i Vetlanda)

1868

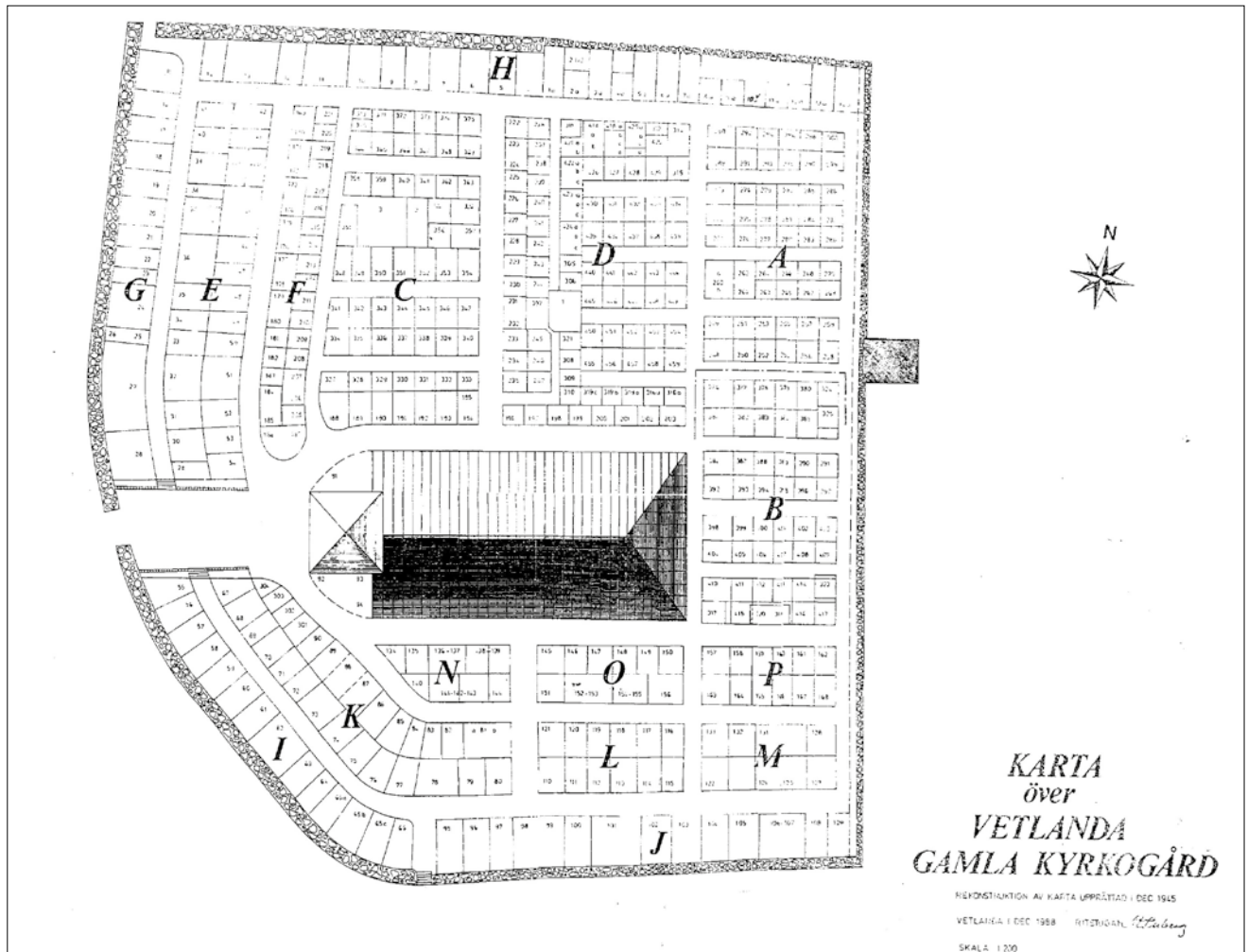
Jord längs kyrkogårdsmurar upplåts åt köpegravar. (Tusen år i Vetlanda)

1888

Utvidgning åt sydöst Nya kyrkogårdsmurar utvidgningen. (Tusen år i Vetlanda; Lantmäteristyrelsens kartarkiv)

1930 och 1932

Omläggning av kvarteren norr och öster om kyrkan. (Vetlanda kyrkoarkiv, VaLa)

Gravkarta från 1945 med kvartersbetckningar. Vetlanda kyrkoarkiv, VaLa.

Beskrivning av kyrkogården idag

Allmän karaktär

Kyrkogården har en närmast kvadratisk planform men med rundad del i väster och sydväst som följer Storgatans sträckning. Kyrkan står mitt på kyrkogården, något förskjutet mot söder med koret sedvanligt riktat åt öster. Kvarteren mot Storgatan i väster och söder utgör kyrkogårdens framsida (E-G, I-L, N och O). Här finns en stor andel storslagna familjegravar, flera med bibehållen grusbädd. Här har kvarteren behållit sina välvgränsade former. Kvarteren norr och öster om kyrkan (A-D, M och P) upptas övervägande av krigstida och efterkrigstida familjegravar. Inom detta område har kvarteren i stor utsträckning slagits samman till större enheter genom igenläggning av gångar. Framför kyrkans huvudentré finns en bred grusgång. Ytorna på ömse sidor om tornet upptas av två kyrkoherdegravar från 1800-talet. Dessutom finns här flera musealt uppställda äldre vårdar, liksom en runsten.

Kyrkoherdegrav med håll söder om tornet samt kring denna flera musealt uppställda vårdar. Runstenen längst till höger placerades här 1953–54.

Kyrkogårdsmurens norra sträckning som lades om 1859 är mycket kraftig. Bilden till höger visar ringmurens östra sträckning vilken liksom trädkransen och syrenhäcken tillkom 1888. Redskapsboden från omkring 1900 ligger i souterräng direkt utanför muren i öster.

Omgärdning

Kyrkogården omges av kallmurar av naturstenar, i de äldsta delarna åt norr och väster, omlagda 1859. De äldsta murarna utgörs av en skalmur av gråsten med stort inslag av skiffer och där äldre bearbetade stenar (eventuellt från den medeltida kyrkan) tidigare påträffats. Denna mur är bitvis mycket kraftig och efter utfyllnader genom åren ligger murens insida under marknivå över allt utom åt norr. De östra delarna som lagts om vid utvidgningen 1888 består av enkelmur med uppvallning mot insidan.

I den norra delen finns även några storvuxna äldre alléträd utmed gångarna. Tillsammans med trädkransen bidrar dessa till en ålderdomlig karaktär i denna del.

Ingångar

Huvudingången är placerad i väster mitt för tornporten. Vid entrén har muren en insvängd form. Mellan två grindstolpar av pikhuggen röd granit sitter en smidd pargrind med bandjärnsrosetter och spjut, från 1859. Grindarna som är i behov av renovering har tillfälligt ställts undan. I sydväst finns en ingång med kort granittrappa och järnrörsräcken. Den mindre ingången i nordväst, som tillkom på 1980-talet, har stolpar av råkilad granit.

Vegetation

Kring kyrkogården finns en trädkrans av ålderdomliga almar vilka kan ha planerats 1888. Inslag av lönn finns i den västra sträckningen. Längs gångarna på kyrkogårdens norra del växer ytterligare några stora gamla almar, rester från de alléträd som tidigare funnits på hela kyrkogården. Kyrkogården inhägnas med klippta syrenhäckar ovanpå stödmurarna.

Gångsystem

Kyrkogården binds samman av ett nät med utlagda grusgångar, vilka omger och definierar gravkvarteren. Detta system av huvudgångar lades ut 1888. Norr och öster om kyrkan har samtliga interngångar, som funnits inom kvarteren, sekundärt lagts igen. Gångarna har beläggning av finkornigt naturfärgat grus. Framför

kyrkans huvudentré finns en bred grusgång som sluttar ned till kyrkogårdsentréns och gatans lägre nivå. Denna har en sentida beläggning av sjöstenplattor.

Gravvårdstyper

Kyrkogården kan uppvisa gravkonst från 1700-talet fram till idag. Från 1700-talet och 1800-talets början finns en grupp nödortfärdigt tuktade skifferflis och några mer påkostade vårdar i sand- och kalksten, flertalet uppställda söder om tornet. Kyrkogårdens två äldsta gravar på ursprunglig plats är de båda kyrkoherdegravarna invid tornets båda sidor, den ena en gravhäll i sandsten från 1809 och den andra ett storskaligt nygotiskt gjutjärnskors från 1844. Från 1800-talets andra hälft finns ett antal gjutjärnskors, representanter för den första industriella gravvårdsproduktionen i bygden, knuten till järnbruken. Två av gjutjärnskorsen utmärker sig genom sin skala och dessa är tillverkade vid Sandwallska gjuteriet i Jönköping. En handfull skulpturalt huggna stenvårdar i nyklassicism finns även inom gravkvarteren. Ett vanligt inslag på kyrkogården är det förra sekelskiftets resliga vårdtyper av granit, vanligen i form av bautasten eller obelisk, varav de äldsta är från 1880-talet. Med senare tiders bestämmelser om maximihöjd på vårdar fick status istället uttryckas på bredden. Bruket av grusbäddar med inramning av sten, järnstaket eller häck var vanligt bland dessa, liksom hos de föregående och kvarstår på en del gravar. Ofta utgör vård och stenram en helhet som bryts när stenramen avlägsnas.

Under efterkrigstiden blev vårdarna enklare i sina former samt mer och mer uniforma. En orsak var det begränsade utbudet av tillverkare, vilka ofta nyttjade samma kataloger. En annan orsak var tidens kollektivistiska samhällsanda. Under hela 1900-talet har granit dominerat som material, under seklets andra hälft företrädesvis opolerad grå granit medan polerad svart präglade de första decennierna.

Ovan sten med ristat kors i kyrkogårdsmurens västra sträckning. Till vänsten. Kyrkogården omges av en trädkrans av ålderdomliga almar. Även längs norra kransgången växer almar av hög ålder.

Huvudentrén med smidesgrindar från 1850-talet. Foto från 2007, Robin Gullbrandsson, JLM.

Kransgången följer kyrkogårdens svängda sträckning i den södra delen.

1.

2.

3.

4.

5.

Kyrkogården är rikt försedd med gravkonst från 1800-talet.

1. Kalkstensvård skulpturalt huggen i nyrenässans. Rest över kyrkoherde Johan Svensson 1855.

2. Mindre vård i nyklassicistisk stil av handhuggen gnejs från 1860-talet.

3. Storskaligt gjutjärnskors i nygotisk stil över kyrkoherde P A Thalín från 1844.

4. Kalkstensvård över vice häradshövdingen C O Hellman och maka från 1878. Korset är avbrutet och ligger bredvid.

5. De Sandwallska gjutjärnskorsen utgör exempel på 1860- och 70-talets gravkonst i nygotik. Som föräldrar till en av grundarna av Sandwallska gjuteriet och Jönköpings mekaniska verkstad i Jönköping, Frans Gustaf Sandwall har graven även ett högt personhistoriskt värde.

Kranskvarterets södra sträckning. Här återfinns familjegravar från perioden 1880-1920, de äldsta finns i anslutning till södra entrén.

Beskrivning av enskilda kvarter

Kranskvarteren G–J

Allmän karaktär

Kvarter G–J utgörs av kranskvarteren längs kyrkogårdsmuren i norr, väster och söder. Inom kvarteren som avsattes för köpegravar redan 1868 återfinns några av kyrkogårdens äldsta och mest storslagna gravar. Här har många av de näringsidkare som vunnit välstånd inom den framväxande staden valt sin gravplats. Behovet av att manifesteras sin samhällsställning avspeglas i de många gravarna med påkostad utformning, många med en framträdande placering invid huvudentrén i väster. Inom kvarter H i den norra sträckningen är gravarna, i likhet med de intilliggande kvarteren, något yngre och främst från mellan- och efterkrigstiden.

Gravvårdstyper

Gravvårdsbeståndet domineras av äldre familjegravar med högresta granitvårdar i form av bautastenar och obelisker från decennierna kring 1900. De äldsta gravarna återfinns inom kvarter G, norr om huvudentrén. Här finns vice häradshövdingen och audiotören C O Hellmans kalkstenskors från 1878. Intill detta står ett gjutjärns-kors från 1870 rest över en trotjänarinna till familjen Hellman med sin anonyma inskription "Gamla Anna". Detta liksom ett likartat gjutjärns-kors från 1871 efter en folkskollärare och organist är vid

En av kranskvarterets många storslagna vårdar är bautastenen över kommunalordföranden direktör A Wilhelm Petri.

Ett av gjutjärnskorsen inom området är detta från 1870. Vården är sannolikt lokalt tillverkad vid något järnbruk i trakten.

En av få kvarvarande grusgravar inom området är denna över bagaremästaren Johan Peterson (017)

sockeln smyckat med den grekiske dödsguden Thanatos i relief. Invid kyrkogårdsentrén står två storskaliga gjutjärnskors från 1870-talet över järnhandlare Isak Sandwall med maka (se bild sid 20). Graven är intressant eftersom föräldrarna till en av grundarna till Sandwallska gjuteriet, sedermera Jönköpings mekaniska verkstad, Frans Gustaf Sandwall ligger begravda här.

I anslutning till den södra kyrkogårdsentrén finns inom kvarter I och J en rad gravvårdar från 1880-talet. Bland dessa finns ett nygotiskt gjutjärnskors rest över en A F Borg, en mindre rundbågig vård (grav 099) samt två liggande stenvårdar (grav 066 och 095). Bland de många påkostade vårdarna från tidigt 1900-tal finns några med en utformning som sticker ut. Bland dessa kan vården över rusthållaren J P Nilsson i 1920-talsklassicism (057) och den naturalistiskt svängda vården över P E Peterson (061), nämnas.

Inom den norra sträckningen dominerar uppresta vårdar från mellankrigstiden, bland dessa många bautastenar i röd Tranås-granit. Från att ursprungligen alla gravar haft grusbädd kvarstår idag endast fyra.

Flera välkända personer från Vetlandas grundläggande som stad ligger begravda i kvarteren, bl.a. fabrikör J P Lindberg, direktör A Wilhelm Petri, stadsträdgårdsmästare P E Peterson och bokbindaren J F Krantz. Även en rad personer med betydande befattningar i länet eller landet återfinns bland de gravsatta däribland landstingsman Sven Magnus Lagerqvist, riksdagsman Samuel Johnson och kronolänsmästare A R Mellin. Flertalet vårdar bär titel. Förutom redan nämnda finns titlar som bagaremästare, hemmansägare, kyrkovård, landstingsman, postmästare, veterinär, skraddaremästare, nämndeman, godsägare, källaremästare, byggmästare, kantor, grosshandlare, rusthållare, jägmästare, riksdagsman, ryttmästare och agronom, möbelhandlare, konditor och possessionat. Med

Storslagna gravvårdar intill kyrkogården huvudentré. Närmast riksdagsmannen Samuel Johnsson vård i historiserande stil (058).

sekundär placering inom två av familjegravarna finns fyra enkla gravvårdar av handhuggen skiffer eller gnejs från perioden 1812–36, varav alla utom en minner om rusthållare.

Kulturbeskrivning och karaktär

Kvarteren längs kyrkogårdsmuren har en mer än hundraårig historia som köpegravskvarter med hög status. Detta återspeglas i de många familjegravarna från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal med ofta storskaliga granitvårdar. Titlar på vårdarna berättar om fabriker, handelsmän och ståndspersoner varav flera har betytt mycket för Vetlandas framväxt som stad. Av tidigare arrangemang med grusbäddar kvarstår idag endast fyra exempel, vilka dock har ett värde för kyrkogårdens helhetsintryck.

Av särskilt stort intresse är fem gjutjärnskors varav tre representerar den tidiga industriella gravkonstproduktionen vid järnbruk i bygden. De två andra, resta över makarna Sandwall är med stor sannolikhet gjutna vid det Sandwallska gjuteriet i Jönköping. Familjekopplingen till de båda välkända industri-pionjärerna i Jönköping Frans Gustaf och Johan Sandwall bidrar till gravens personhistoriska värde.

Kalkvården över C O Hellman utgör ett sällsynt påkostat exempel på gravkonsten under förindustriell tid. Korset är avbrutet och vårdan därmed i behov av restaurering. Några enkla handhuggna vårdar i skiffer och gnejs representerar det lokala gravskicket före industrialismen.

Inom kantor Arvid Engqvist grav (011A) står tre förindustriella gravvårdar uppställda. Samtliga är sekundärt flyttade och resta över rusthållare från byarna Karstorp och Perstorp.

Inom kvarteren norr om kyrkans huvudentré återfinns många av kyrkogårdens förnämsta gravar. Påkostade grusgravar med storskaliga bautastenar, hägnader av gjutjärn eller stenramar dominerar intrycket och skapar en högborgerlig karaktär.

Kvarteren E och F nordväst om kyrkan

Allmän karaktär

Kvarter E och F utgör två långsmala kvarter nordväst om kyrkan. Gravarna ligger i dubbla nord-sydliga rader med ryggen mot varandra. Med läget intill kyrkogårdens och kyrkans huvudentré hör dessa kvarter till kyrkogårdens förnämsta, i synnerhet gäller detta kvarter E. Huvudsakligen rör det sig om familjegravar och andelen gravar med påkostad utformning över personer med betydande positioner i staden eller inom kyrkan är stor.

Provinisialläkaren Carl J Dahlbergs grav har likt övriga gravar intill kyrkogårdens huvudentré en monumental utformning. Till höger två grusgravar från omkring 1920, den högra med nationalromantisk stenblocks-vård, den vänstra med konstnärligt smideskors

Gravvårdstyper

Gravvårdsbeståndet är blandat men domineras helt av påkostade, äldre familjegravar. Äldsta vården är rest 1855 alltså före beslutet om att upplåta området närmast muren åt köpegravar 1868. Det är en kalkstensvård, med rikt skulpterat krön, över kyrkoherde Johan Svensson (se bild 1 sid 20). Från decennierna omkring 1900 finns flera mindre obelisker i svart granit, varav den äldsta är från 1891. Många av de mest monumentala gravarna har bautastenar i rödgrå eller grå granit. Flera av dessa är två meter eller högre, exempelvis Gustaf Johnssons (030) och provinsialläkare Carl J Dahlbergs (054) storslagna grusgravar närmast huvudentrén i väster. Den förstnämnda har individuell prägel med porträttrelief i brons av den avlidne. Även bautastenen på löjtnant von Porats familjegrav från 1919 (173–174) är storskalig. Nio gravar har bevarad grusbädd, samtliga med stenramar. Tre gravar som övergått till gräsyta har ännu kvar sina stenramar och skulle med fördel kunna återgå till grus. En del grusgravar har särdeles konstrik inhägnad däribland provinsialläkare Dahlbergs familjegrav som omges av detaljrika pollare och kättingar i gjutjärn samt prosten Linnells familjegrav med ett gjutjärnsstaket. Två gravar hägnas av låga smidesstaket i modernistisk stil, den ena vid järnhandlaren Brandels grav (169–170). Den andra av dessa gravar har en mycket individuellt utformad vård i form av en urna i röd granit (175–176). Några fina exempel på 1920-talets omsorgsfullt utformade gravvårdstyper finns, t ex hjulkorset vid färgare C A Winells familjegrav (042) och smideskorset vid David Svenssons grav (034). Många av de personer som haft betydande roller i samhällets utveckling till stad under 1800-talets senare hälft har sina gravplatser inom kvarteren, bland andra bryggaren Carl Uebel, prosten Elias Linell, provinsialläkare Carl J Dahlberg stationsföreståndare Carl A Lindberg. Även flera företagare av betydelse återfinns bland de gravsatta, exempelvis

Välgestaltat hjulkors i 1920-talsklassicism vid färgare C M Winells familjegrav.

Den storslagna grusgravan över Gustaf Johnsson från 1882 invid huvudentrén med bautasten försedd med bronsrelief av den avlidne.

Den individuellt utformade gravan med urna i röd granit och smidesstaket vid charkuterihandlare Lars Nilssons familjegrav.

Carl Oscar Jonsson som startade Nordiska Maskinfabriken vid Mela kvarn. Många vårdar bär titel, förutom ovan nämnda finns: konduktör, byggmästare, hemmansägare, kyrkovärd, bankkassör, klädeshandlare, godsägare, kontrollör, kyrkovaktmästare, lantbrukare och sadelmakaremästare.

Kulturbistorisk bedömning och karaktär

Kvarter E och F är utpräglade köpegravskvarter från förra sekelskiftet. Deras statusfyllda läge i anslutning till kyrkogårdens huvudingång visar sig i de påkostade familjegravarna med storskaliga granitvårdar. En del av dessa har ännu kvar sina grusbäddar och inramningar. Särskilt karaktärsskapande är staket och kättingar i järn kring fyra gravar. Med fördel skulle några igenlagda grusbäddar vid gravar med bevarade stenramar kunna återskapas. Flera gravar och vårdar har en rent individuell utformning med konstnärliga kvaliteter. Kvarterens högre ståndskaraktär understryks av titlarna på stenarna med bl.a. kyrkoherdar, företagsmän och läkare. Genom titlar som handlare, tjänstemän och olika hantverkare speglas en stor del av Vetlandas historia. Kalkstensvården över kyrkoherden Johan Svensson utgör ett sällsynt exempel på 1800-talets skulpturalt handhuggna gravkonst med klassicerande formspråk.

Kvarteren K, L, N och O söder om kyrkan

Kvarteren söder om kyrkan och huvudentrén är tämligen småskaliga med öst-västliga dubbla gravrader och vårdar vända mot gångarna. Undantaget är kvarter K som har en långsträckt rundad form. I likhet med kvarteren E och F utgör detta kyrkogårdens finkvarter med de förnämsta gravarna samlade närmast kyrkan i söder samt i anslutning till kyrkogårdens ingångar i söder och väster. Främst rör det sig om familjegravar, många med en storslagen utformning. Vid tornets båda sidor finns även två gravar samt ett stort antal borttagna äldre vårdar uppställda, vid sidan av en runsten.

I kvarter O söder om kyrkans kor återfinns gravarna över tre välkända handlare i Vetlanda, närmast minnesvården över Anders Gustav Tour som på 1840-talet etablerade en av stadens första handelsbodar. Där bakom den monumentala grusgraven över handlaren Malcolm Wigstrands familj. Även graven över järnhandlaren Adolf Wictorin finns inom kvarteret.

Närmast kyrkans huvudentré har tre hemmansägare rest typiska vårdar med ett storslaget anslag. De båda svarta obeliskerna är från 1890-talet medan bauta-stenen i ljus granit är i 1910-talets nationalromantik.

Gravvårdstyper

Med undantag för kvarter L domineras gravvårdsbeståndet av stora familjegravar från 1800-talets andra hälft och 1900-talets början. Ovanligt är den stora andelen 1880- och 90-talsgravar, där sammanlagt tre grusgravar och sju obelisker ännu finns bevarade. Äldsta vårdarna är i handhuggen gnejs rest 1862 över en rusthållare. Vårdarna är överlag i formen av obelisker, bautastenar och kors i svart eller grå granit, där de äldsta uteslutande är svarta medan den ljus gråa graniten blir populär från 1910-talet och framåt. Från mellankrigstiden finns flertalet låga breda gavelformade vårdar. Från att ha varit ett rent gruskvarter med främst häckramade gravar kvarstår idag endast tio grusbäddar, samtliga med stenram eller järnstaket. Friherre Åkerhjelm och fru Sparres grav från 1889 (078) omges liksom familjegraven över Malcolm Wigstrand från 1902 (172–173) av gjutjärnsstaket. Den sistnämnda graven har en storslagen utformning med storskalig vård omgiven av tujor. Handlaren Malcolm Wigstrand var delaktig i stadsbildningen

Vården över rusthållare Gabriel Magnusson från Löneberg har klassicerande form med ett tympanonkrön och psalmvers på baksidan. Den är en av två likartade vårdar från 1860-talet på kyrkogården. Den andra står i kvarter C (188).

Närmast den södra ingången finns denna väl gestaltade grusgrav i 1920-talsklassicism med stenram och ringkors i finhuggen ljus granit.

Intill kyrkans södra entré finns en grupp gravar från 1890-talet, däribland komminister J A Stålhammars grusgrav med bautasten samt ett nygotiskt gjutjärns kors.

Det gigantiska nygotiska gjutjärnskorset över kyrkoherde P A Thalín och maka stod fram till en schaktgrävning 2008 på ursprunglig plats mitt i graven.

Den påkostade grusgraven över frikyrkopredikanten Samuel Johansson från 1899 med kors på högt postament i svart granit och inhägnad med smidesstaket.

på 1910-talet och även ordförande i kommittén vid Vetlanda nya kyrkogårds (Kapellkyrkogården) tillblivelse. Ett smidesstaket omger det korskrönta postamentet från 1899 över Vetlanda missionsförenings förste predikant folkskolläraren Samuel Johansson (154–155). Närmast kyrkans södra entré finns en grupp gravar från 1890-talet, däribland grusgraven med sin bautasten i svart granit över regementspastorn J A Stålhammar (134) som var komminister i församlingen 1857–1890. I gruppen ingår ännu en bautasten i svart granit över organisten Fagerström från 1890 (140) samt ett småskaligt nygotiskt gjutjärns kors (135). Ett kors i funktionalistisk stil är rest intill koret över kyrkoherde J Plym Forshell (145). Till minne av Vetlandas förste köpman A G Tour (död 1850) står en gravsten i historiserande stil från 1927 (151). Många anrika handlare har sina gravar inom området, däribland de tre järnhandlarna C J Svensson, Adolf Wiktorin och Hugo Larsson. Graven över den sistnämnde har en sammanhållen gestaltning i 20-talsklassicism med stenram och stort hjulkors i ljus granit. Gravens grusbädd har tyvärr sekundärt satts igen och graven skulle vinna på om denna återställdes. Ytterligare gravar som bör uppmärksammas av personhistoriska skäl är graven över grundaren till Hvetlanda tändsticksfabrik Sven Johan Andersson och byggmästaren August Petersons grav. Den sistnämnde svarade för kyrkans stora ombyggnad 1903–04. Förutom redan nämnda finns i kvarteren följande titlar: godsägare, järnhandlare, kyrkovärd, direktör, sparbanksdirektör, hemmansägare, lärarinna, fanjunkare, lantbrukare, organist, byggmästare.

Invid tornets norra och södra sidor finns gravarna till två av pastoratets tidigare kyrkoherdar. En stram kalkstenshäll från 1809 vid tornets södra sida minner om kyrkoherde Sven Florén som var verksam 1797–1809. Vid norra sidan står ett närmare två meter högt gjutjärns kors från 1844 som minner om efterträdaren P A Thalín. Båda gravarna ligger in situ och utgör alltså kyrkogårdens

äldsta gravar på ursprunglig plats. Graven över P A Thalín rubbades dock vid en grävning för fjärrvärme 2008 då korset flyttades och ställdes nära kyrkans västra gavel.

Inom de båda gravarna invid tornet har en stor mängd 1700- och 1800-talsvårdar sekundärt ställts upp, troligen på 1930-talet. Äldst är två kalkstensvårdar från 1740-talet med rikt skulpturalt huggna krön med änglaffykter. Dessa båda identiskt utformade vårdar, som utgjort framstående exempel från frihetstiden, skadades vid ett brandtillbud 2008 då de tillfälligt flyttats inför en konservering. Numera återstår bara fragment av krönens ornamentik. Ytterligare en sandstensvård från 1740-talet finns men denna har en avsevärt enklare behuggning. Bland de uppställda vårdarna är de av tuktad skiffer med ristad inskription. Sju dylika finns från 1781–1835, varav två resta över rusthållare. En åttonde gravflisa är ovanlig med sin blandning av kalksten och skiffer. Från samma tid finns även två handhuggna vårdar i granit. Ett flertal småskaliga sekelskiftesvårdar av polerad svart granit eller vit marmor finns uppställda, varav de flesta på tornets norra sida. Ytterligare två gjutjärnskors stod 2007 invid tornet men dessa är idag förkomna.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarteren söder om kyrkan är utpräglade köpegravskvarter från decennierna kring 1900 vilka genom sitt läge haft hög status. Detta återspeglas genom de många familjegravarna från 1880 till 1920-talet och ett rikt bestånd av väl gestaltade och påkostade gravar. Av de tio kvarvarande grusgravarna finns tre med järnstaket, vilket gör dem särskilt karaktärsskapande. Många framstående män som haft framskjutna positioner i den framväxande staden har sina gravar inom området. Bland dessa finns flera välkända handlare, industrimän och politiker såsom handlarna Gustav August Tour och Malcolm Wigstrand samt tändsticksfabrikens grundare Sven Johan Andersson. Genom dessa gravar speglas en viktig del av Vetlandas historia. Bland de gravsatta återfinns även friherrar, kyrkoherdar, komminister och organist. Utöver de gravar som genom sin gestaltning bidrar till karaktären inom denna del så har många gravar även ett personhistoriskt värde. Vissa vårdar med titlar är intressanta då de återspeglar såväl områdets höga status som stadens historia.

Kyrkogårdens båda äldsta gravar på ursprunglig plats finns invid tornets sidor. Dessa båda kyrkoherdegavar utgör båda exempel på det tidiga 1800-talets högre ståndsgravkonst. Gjutjärnstekniken utvecklades under 1840-talet och det monumentala järnkorset över kyrkoherde P A Thalín utgör ett exempel på nya gravkors som följde med detta. De musealt uppställda, handhuggna stenvårdarna vid tornets södra sida utgör samtliga exempel på det lokala gravskicket före industrialismen.

En av de båda rikt skulpterade kalkstensvårdarna från 1740-talet som numera ligger vid uppställningsplatsen söder om tornet.

Baksidan av en sandstensvård från 1740-talet med ristad bibelcitat från Syraks bok 38 vers 23, IHS-monogram och krona vid krönet.

I kvarteren norr och öster om kyrkan dominerar familjegravar från mellan- och efterkrigstiden. Här syns en sammanhållen rad med grusgravar från 1930-talet inom kvarter C.

En karaktärsskapande grusgrav över häradshövding Werner von Schwerin med högrest vård och inhägnad med stenpollare och kätting.

En individuellt utformad grav i kvarter D har formen av en tumba i kalksten omgiven av figurklippta buskar.

Kvarteren A-D, M och P i norr och öster

Allmän karaktär

Kvarteren norr och öster om kyrkan lades samtliga om 1930 och 1932. De består av stora gräskvarter med familjegravar i dubbla öst-västliga gravrader där vårdarna står med ryggen mot varandra. En dubbel rad med avvikande nord-sydlig orientering finns längst åt väster i kvarter D. Många gravar är även vända mot de nord-sydliga gångarna. Kvarteren har en utpräglad mellan- och efterkrigstida karaktär även om enstaka äldre gravar finns kvar från tiden före omläggningen. Gravarna har i allmänhet en mer lågmäld utformning i dessa delar.

Gravvårdstyper

Gravvårdsbeståndet är tämligen blandat, men till antalet så domineras det klart av mellan- och efterkrigstidens gravstenar, med antingen kvardröjande uppresta former i 20-talsklassicism eller stram funktionalism eller låga rektangulära former i avskalad modernism. Merparten har initialt utgjort grusgravar varav många med stenramar och med en samkomponerad gestaltning. Flertalet av dessa har förlorat sina grusbäddar. Några sektioner med sammanhållna grusgravar finns inom kvarter C och B. Intressant är ett flertal relativt småskaliga grusgravar i de norra delarna av kvarter C och D. Inom framför allt kvarter A och D utgör resliga stenar från omkring 1900 ett påtagligt inslag. Det rör sig vanligen om bautastenar och obelisker i svart eller grå granit, såväl polerad som opolerad. Ett litet antal gravar är genom sin storlek särskilt karaktärsskapande. Detta gäller bl.a. häradshövdingen von Schwerins grusgrav med en över två meter hög bautasten och inhägnad med pollare och kätting (231–232). I samma del finns flertalet obelisker i svart granit från omkring 1900. Karaktärsskapande är även en

Inom kvarter A finns många gravvårdar från 1910- och 20-talen. Närmast grusgraven över rådman Martin Th. Frykblom med funktionalistisk utformning.

samlad grupp med bautastenar av ljus granit inom kvarter A. Inom kvarter C finns två äldre vårdar från 1890, båda över personer av historiskt intresse såsom gästgivaren F G Wetterströms storskaliga obelisk (003) och en mindre minnesvård över stadens förste apotekare J Chrysander (002). Efter igenläggning kvarstår numera 23 bevarade grusgravar inom området. Ett mindre antal gravar som lagts om till gräs har ännu kvar sina stenramar och i synnerhet de som har en samkomponerad utformning skulle vinna på om grusbädden återställts. Några gravar har en mycket individuell utformning, däribland godsägaren Karlanders grusgrav (157) och distriktsveterinär Thellanders grav (314) båda med två stenar med gallerförsedd nisch för urna. Vidare finns en tumba med lockhäll i kalksten från 1947 (grav 419 A) och en funktionalistisk grusgrav från 1935 med genombruten vård som omsluter ett kors (348).

Områdets äldsta vård är en sannolikt handhuggen gnejsvård rest

En av de nationalromantiska bautstenarna i kvarter A är rest över disponenten John A Bergfeldt.

Till höger två efterkrigstida grusgravar, varav den bakre har en minnesvård över August Sandborg som 1887 grundade Vetlandas första tryckeri.

Den individualistiskt formade grusgraven över August Bäckman, redaktör vid Hvetlanda Tidning och municipalnämndens ordförande.

Kyrkoherde Daniel Olssons monumentala vård från 1939 i en blandning av modernism och nyklassicism.

1863 i kvarter C. Vid koret finns graven över kyrkoherde Daniel Olsson från 1939, en storskalig tempelgavel i svart granit (410). Inom kvarteren finns många välkända handlare, företagare och politiker gravsatta, vissa som haft stor betydelse för samhällets utveckling. Bland dessa kan redaktör August Bäckman, godsägare August Karlander, provinsialläkare Carl Dahlborg, rådman Martin Th Frykblom, industrimagnaten C O Nilsson och boktryckaren August Sandborg nämnas. Titlar förekommer på många vårdar: handlande, Vetlandas förste boktryckare, provinsialläkare, disponent, fabrikör, evangelist, trafikchef, konditor, bankkasör, skomakare, kyrkovärd, järnhandlare, vaktmästare, husägare, godsägare och riddare av Vasaorden, ingenjör, rådman, köpman, greve, redaktör, bankdirektör, överlärare, bokhandlare, lantbrukare, byggmästare, frisörmästare, glasmästare, skräddaremästare, folkskollärare, telegrafexpeditör, distriktsveterinär, hemmansägare, advokat, predikant, smedmästare, maskinist, trotjänarinna, kamrer, kvarnmästare, "Hvetlanda apoteks anläggare" och fanjunkare. Vid ekonomibyggnaden i öster ligger på marken en profilerad sockelsten i granit som sannolikt härrör från den medeltida kyrkan.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarter A–D, M och P är utpräglade köpegravskvarter med uteslutande familjegravar. Kvarteren har erhållit sin nuvarande prägel efter den omläggning som skedde 1930–32 med i huvudsak mellan- och efterkrigstida låga gravvårdstyper. Inslaget av gravar från före omläggningen är dock relativt stort och i vissa sektioner dominerar dessa intrycket. Detta gäller framför allt västra delen av kvarter D och kvarter A. Genom ett omfattande igenläggande av grusytor har det efterkrigstida intrycket, med rader av låga vårdar i gräsmatta, stärkts. Ett kulturhistoriskt värde finns i det äldre vårdbeståndet som i hög grad speglar det tidiga 1900-talets ståndssamhälle. En del av dessa gravar är särskilt karaktärsskapande genom påkostade vårdar och bevarade grusbäddar. Även vissa mellan- och efterkrigstida grusgravar har en konstnärlig utformning och bidrar till karaktären. Många gravar med påkostad utformning är dessutom resta över personer som varit välkända näringsidkare eller industrimän i staden eller haft ledande roller. Vissa vårdar med titel ger en bild av olika yrkesroller med tydlig koppling till Vetlandas tillkomst och framväxt som stad.

Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården som helhet

Vetlanda kyrkogård har liksom kyrkan medeltida ursprung. Förekomsten av flera runstenar och en sedan länge förekommen skulptur i Eskilstuna visar på samhällets betydelse som centralort under tidig kristen tid. Kyrkan och kyrkogården var belägna i kyrkbyn som först i början av 1900-talet inkorporerades i staden. Sin nuvarande utsträckning erhöll kyrkogården genom utvidgningar dels 1857, dels 1888. Många inslag i den nuvarande miljön tillkom vid dessa båda tillfällen, dels smidesgrindarna vid de förra medan den välvuxna trädkransen, alléträden, inhägnaden syrenhäcken och planstrukturen med grusgångar anlades och planterades 1888. Alla dessa komponenter ger kyrkogården drag av traditionell landsbygdskyrkogård.

Kyrkogården är i hög grad en spegling av kyrkogårdsidealet kring förra sekelskiftet. Köpegravar från sent 1800-tal fram till 1950-talet upptar en stor del av kyrkogården. Dock har merparten av alla grusbäddar och gravramar plockats bort i sen tid, men ännu kvarstår grupper av och enskilda grusgravar, vilka är karaktärsskapande. Beståndet är rikt på storlaget utformade gravar, framför allt väster och söder om kyrkan samt längs kyrkogårdsmuren. I dessa områden återfinns även många av de äldsta vårdarna. Vanliga former är bautastenar, kors och obelisker, ibland över två meter höga och därigenom uttryck för social status. En del vårdar är rent individuella i sin utformning och besitter konstnärliga värden. En handfull av grusgravarna inhägnas av järnstaket som bildar karaktäristiska inslag. En grupp gjutjärnskors från 1800-talet är exempel på den första industriellt producerade gravkonsten vid järnbruk i bygden. Bland dessa förtjänar det storskaliga järnkors över P A Thalín och de båda korsen över makarna Sandwall att lyftas fram, det förra som exempel på 1840-talets nya typ av järnkors och de senare med de gravsatta koppling till de båda industrigrundarna Frans Gustaf och Johan Sandwall. Inom kvarteren väster och söder om kyrkan finns fyra handhuggna stenvårdar från 1800-talet, som är av intresse som exempel på gravvårdskonsten under förindustriell tid. Norr och öster om kyrkan domineras gravvårdsbeståndet av den låga vårdtyp som blev vanlig kring 1940 och som speglar ståndssamhällets utjämning. Men även bland dessa finns vårdar med konstnärliga kvaliteter. Invid tornet har man samlat ett större antal borttagna äldre vårdar. Bland dessa märks kalkstensvårdar från 1700-talet och enkelt tuktade skifferflis från tiden kring 1800. Dessa vårdar representerar lokalt gravskick innan industrialismen och besitter hantverksmässiga värden. En runsten från den medeltida kyrkans murar är även rest på platsen.

Kyrkogårdar rymmer information om personer, gårdsnamn och försvunna kyrkor. Många av kyrkogårdens äldre vårdar har ett värde genom bruket av titel på dem. Genom dessa titlar berättas historien

om Vetlandas framväxt från kyrkby till stad. Ett antal kyrkoherdegravar visar på Vetlandas långa historia som moderförsamling.

Att tänka på i förvaltningen av kyrkogården:

- Kallmurar, smidesgrindar, grindstolpar, grusgångar och trädkrans är väsentliga delar av kyrkogårdens sekelskifteskaraktär. Trädkransen och alléträden är av hög ålder och bidrar till en ålderdomlig karaktär.
- Vårdar äldre än 1940 med hög kvalitet i utformningen eller med titel bör bevaras på plats enligt urvalet i inventeringen. Grusgravar bör generellt värnas från igenläggning.
- Gjutjärnskors och vårdar äldre än 1850 som tagits ut bruk skall finnas med på kyrkans inventarieförteckning.
- Kyrkogården besitter som helhet höga kulturhistoriska värden som bör beaktas vid nytillskott. Nytillskott bör anpassas till den befintliga karaktären inom respektive del.
- Runstenen är att betrakta som en fornlämning.
- De båda gravarna på tornets norra respektive södra sidor bör särskiljas från musealt uppställda gravvårdar. Gravkorset vid P A Thulins grav bör åter placeras på ursprunglig plats.

Administrativa uppgifter

Jönköpings läns museums dnr:..... 2021-064
Beställare:..... Vetlanda pastorat
Inventering och rapportansvarig:..... Margareta Olsson
Rapportgranskning:..... Anders Franzén
Län:..... Jönköpings län
Kommun:..... Vetlanda kommun
Socken:..... Vetlanda socken
Fastighetsbeteckning:..... Vetlanda gamla kyrkogård

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Arkiv

Landsarkivet i Vadstena (VaLa)

Vetlanda kyrkoarkiv. Handlingar som rör kyrkogården.

Antikvarisk-topografiska arkivet, Stockholm (ATA)

Handlingar rörande Vetlanda kyrkogård

Jönköpings läns museum (JLM)

Handlingar rörande Vetlanda kyrkogård

Kartmaterial

Lantmäteristyrelsens arkiv (LSA): Vetlanda socken, Vetlanda nr 1–8.
Geometrisk ägoavmätning 1645.

Lantmäteristyrelsens arkiv (LSA): Vetlanda socken, Vetlanda nr 1–8.
Geometrisk avmätning 1693.

Lantmäteristyrelsens arkiv (LSA): Vetlanda socken, Vetlanda nr 1–8.
Storskifte 1798.

Tryckta källor och litteratur

Andréasson, Anna. *Gravvårdar i sten – ett mångskiftande kulturarv*. Ingår i Movium serie Stad & Land nr 184.

Bengtsson, Rune & Bucht, Eivor (red.). 1992. *Kyrkogårdens gröna kulturarv*. Alnarp.

Englén, Josef. 1954. *Gammalt och nytt i Vetlanda kyrka –renoveringen 1953–1954*. Vetlanda.

Gullbrandsson, Robin. *Vetlanda gamla kyrkogård, Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning. Vetlanda socken i Vetlanda kommun. Jönköpings län, Växjö stift*. Jönköpings läns museum, Byggnadsvårdsrapport 2007:127

Hansson, Hans-Erik, Bielawski, Jarema & Jönsson, Karna. 2002. *Vård av gravstenar*. Stockholm.

Jonsson, Magdalena (red.). 2009. *Ett levande kulturarv: kyrkogårdar i Växjö stift*. Växjö.

Jönköpings län i porträtt och bild. Halmstad 1941.

Schönbäck, Hedvig. 2008. *De svenska städernas begravningsplatser 1770–1830: arkitektur, sanitet och det sociala rummet*. Diss. Uppsala.

Svala, Catharina. 2010. *Kyrkogårdsmuren: kultur och konstruktion*. Alnarp.

Theorell, Anita, Wästberg, Per & Hammarskiöld, Hans. 2001. *Minnets stigar: en resa bland svenska kyrkogårdar*. Stockholm.

Westerdahl, Maria. 1996. *Den svenska skogskyrkogården: en bild från norr till söder*. Alnarp.

Ny Smålandsbeskrifning. Växjö 1914.

Rogberg, Samuel. *Historisk beskrifning om Småland*. Karlskrona 1770.

Svenskt ortnamnslexikon. Uppsala 2003.

Sverige. Geografisk beskrivning. Del IV. Stockholm 1931.

Sveriges bebyggelse. Landsbygden. Jönköpings län IV. Uddevalla 1957.

Tusen år i Vetlanda –Från vikingatid mot år 2000. Red. Jacobsson, Arne. Oskarshamn 1995.

Kriterier vid kulturhistorisk bedömning

Vid den kulturhistoriska bedömningen av gravanläggningarna på en begravningsplats utgår man från ett antal kriterier. Målet är att urvalet av de utvärderade gravarna skall spegla gravkulturen i vid bemärkelse inom en begravningsplats, men i förlängningen också inom ett vidare område.

Utformningen av en gravanläggning har stor betydelse vid bedömningen av det kulturhistoriska värdet. Vårdar som är påkostade, hantverksmässigt utförda, estetiskt framstående, särskilt anspråkslösa eller anknyter till en lokal tradition är ofta särskilt intressanta. Gjutna gravkors i bruksbygder är exempel på en sådan lokal tradition. Urvalet bör också spegla de breda folklagens gravskick. Om det finns sammanhållna gravkvarter med gravar som ingår i allmänna linjen eller påkostade köpegravar kan dessa olika typer av områden vara viktiga att bevara.

Gravanläggningar som har inskrifter som anger titel och hemvist för de begravda berättar mer om gravplatsen än om dessa uppgifter saknas. Med ledning av texten kan man även få veta mer om den demografiska sammansättningen och vilka näringar som präglar trakten. Ibland finns också citat eller referenser med anknytning till Bibeln, psalmboken eller en sångbok inom väckelserörelsen. Ju fler uppgifter som står angivna desto större samhällshistoriskt värde har ofta gravvården.

Ibland är gravvårdar resta över betydelsefulla personer eller personer som haft en tydlig anknytning till församlingsarbetet, exempelvis präster, klockare, kyrkvårdar och skollärare. Detta kan förstärka det kulturhistoriska värdet på en gravvård.

Industriellt framställda gravstenar bär ibland någon form av märkning från tillverkaren. Att veta varifrån stenen kommer och vem som tillverkat den höjer gärna det kulturhistoriska värdet.

Efterkrigstidens gravskick kan upplevas enahanda och likformigt. Det finns dessutom en väldigt stor mängd gravvårdar av likande typer på länets kyrkogårdar. Det är inte rimligt att bevara dessa i lika hög grad som äldre gravvårdar, men det är ändå angeläget att ett urval av dessa bevaras i synnerhet då de ingår i kyrkogårdar med en sammanhållen gestaltning av hög kvalitet.

Förutom själva gravstenen så består många gravplatser av även gravramar, häckar, staket, växtlighet osv. Vålhallna grusgravar där grusbäddar och hägnad inte tagits bort börjar bli allt mer ovanliga och det finns ofta särskild anledning att bevara dessa.

Gravkarta kulturhistoriskt värdefulla gravar

Klass 1

Avser gravplatser med mycket högt kulturhistoriskt värde. Dessa bör bevaras på plats och utan förändringar. Däremot kan de gärna kompletteras med nya namn i samma typsnitt om man inte väljer att tillföra en kompletterande, mindre sten.

Klass 2

Avser gravplatser med högt kulturhistoriskt värde. Dessa bör bevaras på plats och utan förändring, men det kan vara möjligt att återanvända en vård för att bibehålla en karaktär på en del av kyrkogården, eller att i undantagsfall flytta vården om det är personhistoria eller titel som är det intressanta.

Urval Kulturhistoriskt värdefulla gravar

Kranskvarteren G–J

Gravnr.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
002A	Monumental vård i tung nyklassicism av finhuggen grå granit med svart polerad inskriptionstavla.	NÄMNDEMANNEN J. NILSSONS FAMILJEGRÄV	Klass 1. Karaktärsskapande vård med påkostad utformning och titel.	
003A	Nationalromantisk vård av råkilad Tranåsgranit med polerad framsida. 1935. Tre sekundärstenar.	F. GODSÄGAREN JOH. ALFR. JEANSSON *1857 +1935 HUSTRUN AMANDA JEANSSON F. LÜNING *1854 +1921 SONEN ALFRED TEODOR *1897 +1898	Klass 1. Karaktärsskapande vård över person av lokalhistorisk betydelse med titel. Johan Alfred Jeansson var ägare av Flishult säteri i Näsby socken och styrelseledamot i Östra Härads sparbank.	
004A	Låg gavelvård i grovhuggen grå granit till igenlagd grusgrav. Motiv av kors. 1933.	Källarmästare Fredrik Törnell Familjegrav	Klass 2. Tidstypisk vård med titel. Fredrik Törnell var källarmästare vid Stadshotellet och Centralhotellet.	
007A	Modernistisk vård i finhuggen grå granit.	BYGGMÄSTARE F. G. ANDERSSON FLUGBY FAMILJEGRÄV	Klass 2. Vård med titel och över person av lokalhistorisk betydelse. F G Andersson var byggmästare i Vetlanda i slutet av 1800-talet. Byggde bland annat tingshuset och Hvetlanda stol- och möbelfabrik.	

011A	Naturromantisk låg grovhuggen vård i grå granit med rektangulär inskriptionstavla. Två sekundärstenar. Se även vårdar ur bruk.	KANTOR ARVID ENGQVIST *1872 +1964 ANNA ENGQVIST *1881 +1961	Klass 2. Efterkrigstida vård med titel. Arvid Engqvist var lärare i Näshult och Skede.	
012A	Högrest vård i historiserande stil i finsågad svart granit. Motiv av krans och kors.	A.M. Jonssons Fiflekull Familjegrav Ragnhild Lindell *1885 +1967 Olof Lindell *1921 +2010 Makan Kristina *1926 +2017	Klass 1. Karaktärsskapande vård med påkostad utformning.	
013A	Vinkelbruten vård i svart polerad granit på postament. Motiv av strålstjärna.	SAM. PETERSSON Hännaryd FAMILJEGRAV.	Klass 2. Karaktärsskapande vård.	
004	Nationalromantisk högrest vård i röd grovhuggen granit. 1922.	ÄNKAN MARIA HELENA FLORÉN FÖDD KJELLÉN 1801 – 1874 SONEN VETERINÄREN JOHAN SALOMON FLORÉN 1834 – 1888 HANS HUSTRU ANNA LOVISA HÖRBERG 1837 – 1922 DERAS BARN HANNA MARIA 1866 – 1903 JOHAN WILHELM 1870 – 1883	Klass 1. Karaktärsskapande vård över person av lokalhistorisk betydelse. Johan Samuel Florén var skvadronhästläkare vid Smålands husarregemente 1855–1883. Titel.	

005	Efterkrigstida grusgrav med igensådd bädd och gavelvård med mjukt rundat krön och stenram i grå granit (ramens främre del saknas). Fyra sekundärstenar.	J. LIEDHOLMS FAMILJEGRAV "VAD LJUS ÖVER GRIFTEN HAN LEVER O FRÖJD"	Klass 2. Efterkrigstida f d grusgrav med enklare utformning. J Liedholm var vagnmakare.	
006	Nationalromantisk vård i röd granit med polerad oval inskriptionstavla.	C. J. CARLSSONS FAMILJEGRAF.	Klass 2. Karaktärsskapande vård.	
007	Högre vård i grå granit med vinkelbrutet krön.	POSTMÄSTAREN HARALD PETER HALLDIN FAMILJEGRAF	Klass 1. Karaktärsskapande vård över person av lokalhistorisk betydelse. H P Halldin var postmästare i Vetlanda 1835 –1872 och lät uppföra "Sättska huset" som posthus.	
010	Nationalromantisk bautasten i svart granit. Polerad framsida med text i vitt. Sekundärsten.	LANDSTINGSMANNEN KYRKVÄRDEN SVEN MAGNUS LAGERQVIST Fr. Tångerda FAMILJEGRAF.	Klass 1. Karaktärsskapande vård över person av lokalhistorisk betydelse. Sven Magnus Lagerqvist i Tångerda var känd som landstingsman, lokalpolitiker och kyrkvård.	

011	F d grusgrav med stenram och två vårdar. Till vänster en mindre vinkelbrutan vård i svart granit. 1891. Till höger en nationalromantisk högrest vård i grovhuggen grå granit.	(V) HEMMANSEGAREN J.M. LARSON *1801 +1870 HUSTRUN A.L. PETERSDOTTER *1801 +1891 FR. ST. FIFLEKULL (H) KYRKOVÅRDEN J. P. JONSSON *1829 +1907 EVA KARIN JONSSON *1829 +1918 SKOG Sv. Ps. 473 ALBERT CEDERBORG *1874 +1953 FRIDA CEDERBORG *1865 +1951 EKENÄSSJÖN	Klass 1. F d grusgrav med bibehållen ram. Vänstra vården: Tidstypisk vård av hög ålder och med titel. (1891). Högra: Karaktärsskapande vård med titel.	
012	Nationalromantisk bautasten i röd Tranåsgranit. Grovhuggen med polerad framsida.	Bokbindare F. J. KRANTZ FAMILJEGRAF	Klass 1. Karaktärsskapande vård över person av lokalhistorisk betydelsen. F.J Krantz var den förste bokbindaren i Vetlanda.	
014	Nationalromantisk vård i grovhuggen grå granit. Oval inskriptionstavla.	C. G. JONSSON 1828 – 1915 ANNA GRETA JONSSON 1826 – 1888.	Klass 2. Tidstypisk vård över person av lokalhistorisk betydelse. C G Jonsson var kommunalnämndens ordf 1869–1908.	

015	Vinkelbruten vård i finsågad svart granit.	ALFRED CARLSSONS ST. DELLERYD SLÄKTGRAV	Klass 2. Tidstypisk vård över person av lokalhistorisk betydelse. Alfred Carlsson var kyrkostämmans ordf. 1903–05.	
017	Monumental grusgrav med stenram. Nationalromantisk högräst vård i råkilad svart granit med polerad framsida. Motiv av kors. Stenram krysshamrad och med svagt uppskjutande hörnpollare. 1892.	BAGAREMÄSTAREN JOHAN PETERSON 1832 – 1892 ANNA LISA PETERSON FÖDD TOUR 1831 – 1903 FRIDEBORG 1874 – 1894 JOH. AUGUST 1856 – 1929 GUSTAF 1862 – 1939 LYDIA 1866 – 1940 ELIN 1860 – 1941	Klass 1. Karaktärsskapande äldre grusgrav över person av lokalhistorisk betydelse. Titel. Johan Peterson var lokalt välkänd bagare som startade stadens första bageri 1852. Han drev <i>Petersons bageri</i> .	
018	Nationalromantisk vård i svart granit. Slåthuggen framsida med oval polerad inskriptionstavla. 1920.	FABRIKÖR J. P. LINDBERGS FAMILJEGRAF KYRKORÅDET VÅRDAR GRAFVEN	Klass 1. Karaktärsskapande vård med titel och över person av lokalhistorisk betydelse. J P Lindberg var kopparslagaremästare med mångårig verksamhet i staden. Drev frågan om marknadsplatsens flyttande samt var delägare i badbolaget.	
022	Gjutjärnskors med klöverbladsformade armar och genombruten blomdekör. Blomranka i relief på stammen. Motiv med palmblad och den grekiske dödsjuden Thanatos vid gravurna på baksida. Troligen tillverkat vid Rosenholms järnbruk i Myresjö socken.	ORGANISTEN OCH FOLKSKOLLÄRAREN JONAS SVENSSON FÖDD 1798 DÖD 1871 Sv: Ps: 64	Klass 1. Tidig industriell vård troligen tillverkad vid järnbruk i trakten. Vård med titlar och över person av lokalhistorisk betydelse. Johannes Svensson var organist och folkskollärare samt 1850–54 ordf i sockenstämman.	

023	Vård i 1920-talsklassicism av svart granit. Krön i formen av en tympanon. Motiv av gravsten krönt av en gravurna, flankerad av stiliserade blomrankor.	BRYGGAREN C.M. NILSSON HUSTRUN KAROLINA OCH HANS SYSTER MATHILDA	Klass 1. Tidstypisk vård med påkostad utformning och titel. C M Nilsson var välkänd bryggare i staden.	
026	Gjutjärnskors med raka linjer. Motiv av den grekiske dödsguden Thanatos och korslagda facklor. 1870.	GAMLA ANNA FÖDD D 14/10 1795 DÖD D 4/2 1870	Klass 1. Tidig industriell vård, troligen tillverkad vid järnbruk i trakten. Ovanlig inskription. Trotjänarinna anställd vid Tångerda Sunagård, hos Frey Hellman och fru Carolina Christina Sparre.	
027	Hellmanska familjegraven med fem vårdar varav nedanstående bedöms som värdefulla: Mindre vinkelbruten obelisk i svart polerad granit med förgylld text. 1887. Vård i finhuggen kalksten, kors på postament. Korset nu nedlagt. Postament lågerhugget med profilerad sockel. Korset med krysshamrad yta. Svart text. 1878.	FREY HELLMAN F. 1827 D. 1887 CAROLINA HELLMAN F. SPARRE 1837 D. 1908 C.O. HELLMAN * D. 26/9 1800 + D. 24/2 1882 OCH HANS MAKAS A. C. KOCKEN * D. 17/2 1806 + D. 23/5 1878.	Klass 1. Familjegrav med fyra vårdar, varav två över personer av lokal- och regionalhistorisk betydelse. Carl Otto Hellman var vice häradshövding, assessor och auditör vid Kalmar infanteriregemente. Ägare av Tångerda Sunagård 1839–1878. Frey Hellman var regementsskrivare och auditör vid Kalmar infanteriregemente. Vården över Frey Hellman och maka är av hög ålder. Kalkstensvården över C O Hellman och maka utgör en sällsynt och påkostad vård från tidig industriell tid. Kalkstensvården är skadad och i behov av konservering.	

028	Två storskaliga gjutjärnskors över makar inom familjegrav. Släta med dubbel kantbård där den inre har goticerande form. Rikt profilerad bas och järneksornamentik kring korsmitten. Socklar av finhuggen röd granit. Försilvråd inskription. Sannolikt tillverkade vid Sandwallska gjuteriet (1860–1897) i Jönköping.	<i>Högra korset:</i> HANDLANDEN ISAK SANDWALL. FÖDD DEN 23/8 1791. DÖD DEN 2/12 1874. Sv. Ps. No 487. " 491. <i>Vänstra korset:</i> MARGARETA ELISABET SANDWALL. FÖDD DEN 6/10 1796 DÖD DEN 1/7 1872. Sv. Ps. No 477 OCH 491.	Klass 1. Två monumentalt utformade gjutjärnskors från tidig industriell tid. Framträdande placering invid kyrkogårdens huvudentré. Vårdar över personer av lokalhistorisk betydelse. Isak Johannessson Sandwall etablerade järnhandel i staden 1858. Föräldrar till <i>Johan Sandwall</i> som grundade boktryckeri i Jönköping, sedermera Jönköpingsbladet och drev även Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning. Föräldrar till <i>Frans Gustaf Sandwall</i> grundare till Sandwallska gjuteriet, senare Jönköpings Mekaniska Verkstad.	
055	Tidigare grusgrav i nationalromantisk stil med kraftig bautasten i grå granit. Försänkta inskriptionstavlor. 1928. Sekundär stenram av kalkstensplattor (främre delen saknas). Modernistisk håll i grå granit. 1963.	GROSSHANDLANDEN CARL M. GRÄNSTRÖM *1861 +1928 CECILIA GRÄNSTRÖM FÖDD FRYKBLOM *1879 +1964 Häll: CARL-GUNNAR *1914 1963 SIGRID *1884 +1973 CARL-OLOF *1907 +1977 GUNVOR *1911 +1994	Klass 1. Karaktärsskapande tidigare grusgrav med framträdande placering invid kyrkogårdens huvudentré. Grav över personer av lokal- och rikshistorisk betydelse. C.M. Gränström var känd virkeshandlare i staden, engagerad i kyrkan, delägare i Hvetlanda Tidning samt ordförande i elektricitetsverkets styrelse. Cecilia var första ordförande i Kvinnornas försvarsförening som bildades i Vetlanda 1914 och engagerad i ett flertal föreningar. Gunvor Gränström var rikskänd barnboksförfattare.	

056	Bautasten i svart granit. Inskriptionstavlor försänkta i oval respektive rektangulär form. 1890.	HÄR HVILA KYRKOVÄRDEN JOH. MAGN. DANIELSSON F. 13/12 1813 D. 17/3 1890 OCH HANS MAK ANNA KRISTINA DANIELSSON F. 16/1 1823 D. 30/6 1889 DERAS DOTTER JOSEFINA DANIELSSON F. 16/10 1853 D. 22/3 1917.	Klass 1. Karaktärsskapande och tidigt exempel på nationalromantisk vård. Titel.	
057	Tredelad vård i stram 1920-talsklassicism av grå marmor. Fint huggen inskription. 1923. Två hållar, ena i grå granit, andra i sandsten.	RUSTHÅLLAREN BRUNNSGÅRD J.P. NILSSON 1831 – 1923 OCH HANS MAK ANNA STINA NILSSON 1835 – 1923 FÖRSTELANTMÄTAREN R.V.O. FREDRIK JOHANSSON 1859 – 1912 OCH HANS MAK ANNA ALLBRANDT 1855 – 1925 BANKKASSÖREN ALFR. SAWE 1862 – 1929 OCH HANS MAK LINA SAWE 1855 – 1925 Häll V-H: JÄGMÅSTARE HARALD SJÖBERG 1881 – 1936 OCH HANS MAK EDITH 1889 – 1962 ALVI BERGGREN *1894 +1950 ANDERS BERGGREN *1876 +1951 MARIANNE FRYXELL *1917 +1979	Klass 1. Tidstypisk vård av hög konstnärlig kvalitet. Titlar.	

058	Högrest vård i historiserande stil i svart polerad granit. Tempelgavelkrön med akroterier.	RIKSDAGSMAN S. JOHNSONS TORGET MÅLAREGÅRD FAMILJE-GRAF	Klass 1. Karaktärsskapande vård över person av lokal- och rikshistorisk betydelse. Titel och härkomst med koppling till Vetlanda. Samuel Johnson (1820–1902) var riksdagsman, kommunalfullmäktige ordf 1869–77 och kommunalstämmans ordf. 1869–80.	
060	Rundbågig vård i grovhuggen och polerad svart granit. Motiv av kors. 1916. Sekundärsten.	HANDL. J. AUG. JOHANSON FAMILJEGRAV	Klass 2. Tidstypisk vård med titel.	
061	Vård i grå granit med säregen smal och böjd form. Grovhuggen ovansida och rundad finhuggen undersida. Avsmalnade avslut. Försänkt inskriptionstavla med svart inskription. Placerad i häck som hägnar in kyrkogården.	P.E. PETERSON FAMILJEGRAF	Klass 1. Säregnet utformad vård över person av lokalhistorisk betydelse. P.E. Peterson var mångårig brandchef, stadsträdgårdsmästare (anlade Apoteksparken) och tidningsredaktör. Var initiativtagare till Hvetlanda Tidning.	
062	Obelisklik vård i svart polerad granit med pyramidkrön och på postament. Förgylld inskription.	A.R. MELLIN 1817 – 1886 OCH HANS MAKAS MATHILDA MELLIN FÖDD THUNBERG 1820 – 1896	Klass 1. Karaktärsskapande vård av hög ålder över person av lokalhistorisk betydelse. A R Mellin var kronolänsman och sockenstämmans ordf.	

063	Krigstida grusgrav med stenram och vård i finsågad svart granit. Låg gavelvård med tempelgavel, tandsnittslist och kolonner.	BRANDELS FAMILJEGRAV	Klass 1. Krigstida grusgrav med påkostad utformning.	
065A	Familjegrav med två vårdar. Till höger en högrest vård i kraftfull nyklassicism av finsågad grå granit med tympanon och infälld inskriptionstavla i polerad svart granit med förgylld text.	Godsägaren C. A. Magnussons Gettinge Familjegrav Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig han skall leva om han än dör.	Klass 1. Karaktärsskapande vård med påkostad utformning och titel.	
065C	Sentida stenblocksformad vård i grå granit med finsågad framsida.	FÄLTVETERINÄREN SIGVARD KARLANDER *20.12 1911 PÅ GETINGE +21.5 1999 I KARLSTAD ALLIE KARLANDER F. CARLSSON *20.11 1913 I SÖNDRUM +25.9 2010 I KARLSTAD SJUKSKÖTERSKAN ANNA-STINA KARLANDER *15.12 1943 I LERUM +17.8 2019 I STOCKHOLM	Klass 2. Sentida vård över person av historisk betydelse. Sigvard Karlander var bataljonsvetrenär på A2 i Göteborg och fältveterinär i Karlstad.	
066	Liggare i polerad grå granit.	S. Henock M. Joh:son *18 3/1 83. +18 9/4 84.	Klass 1. Vård av hög ålder.	

095	Storskalig liggare i polerad grå granit.	HÄR VILAR F. D. KYRKOVERDEN A.M. MAGNUSON från FLUGEBY *1/9 1808 +17/10 1882 O.D. HUSTRU ANNA MARIA *15/1 1811 30/6 1878 1 Chor: 15:57. Sv: Ps: 491:4	Klass 1. Vård av hög ålder.	
097	Nationalromantisk vård i grå granit med oval inskriptionstavla. 1903.	FABRIKÖR J.M. BERGGRENS FAMILJEGRAV	Klass 1. Karaktersskapande vård med hög kvalitet i utformningen över person av lokalhistorisk betydelse. J M Berggren var smed och startade Ullspinneriet i Vetlanda.	
098	Gjutjärnkors i nygotisk stil. Högsnalt med goticerande form på armarnas ändar. Dubbel kantbård. Profilerad bas.	A.E. Borg. Familjegraf.	Klass 1. Tidig industriell vård troligen tillverkad vid järnbruk i trakten. Vård över skomakare.	
099	Rundbågig vård i grovhuggen svart granit med polerad framsida. Motiv av nygotiskt kors.	JONAS ZAKRISSON i Upplanda f. 18 22/5 11 +18 2/7 87 och hans maka ANNA LISSA PETERSDOTTER f. 18 30/1 25 +18 27/11 97 Sv. Ps. 480	Klass 1. Tidstypisk vård av hög ålder.	

101	Högrest bautasten i svart granit med vinkelbrutet krön i nationalromantisk stil. Polerad oval inskriptionstavla. Två sekundärstenar.	Direktören A.Wilh. Petri *1844 +1900 Wänner reste värden.	Klass 1. Karaktärsskapande vård av påkostad utformning över person av lokalhistorisk betydelse. Titel. A Wilh Petri var kommunalnämndens ordf. 1881–1892 samt municipalnämndens ordf. 1888–89.	
102	Bred gavelformad vård i svart granit med kolonner. Sekundärstenar.	KONDITOR ANTON JOHANSSON FAMILJEGRAV	Klass 2. Tidstypisk vård med titel över konditorimästare. Anton Johansson drev Grand Café i staden.	
103	Grusgrav med finsågad stenram. Efterkrigstida vård i grå granit med bladverk i relief.	OSCAR CLAEISSON NILS PETTER JOHANSSON GETTINGE FAMILJEGRAV SALIGA ÄRO DE DÖDA, SOM I HERREN DÖ.	Klass 2. Grusgrav av mer ordinär utformning.	
104	Historiserande vård i svart polerad granit på postament. Kröndekor med akroterier. 1911.	Här vilar J.P. Nilsson *1816 +1886 Och hans hustru E.G. Nilsson *1820 +1911. Samt barnen. fr. Hvetlanda	Klass 1. Tidstypisk vård med kvalitet i utformningen.	
105	Grusgrav med stenram. Bautasten i grovhuggen grå granit i nationalromantisk stil.	Emil Heldt 1842 – 1915 Familjegraf.	Klass 1. Karaktärsskapande och tidstypisk grusgrav.	

106–107	Vinkelbruten vård i skrädhuggen polerad svart granit. Motiv av kors. Liggare i grå granit.	POSSESSIONATEN JOHAN AXEL BORG *1823, +1889. OCH HANS MAKAN EMMA BORG FÖDD RYSTEDT *1834, +1922. Liggare: FRU SOFIE SPRINGER FÖDD 17 FEBR. 1830 DÖD 7 MARS 1899.	Klass 1. Karaktärsskapande vårdar av hög ålder. Den ena över person av lokalhistorisk betydelse. J A Borg var bankdirektör vid Östra Härads Sparbank.	
Ur bruk vid grav 011A	Vård i handhuggen skiffer med vinkelbrutet krön. Placeringen vid graven är sekundär. Kan möjligen förklaras av släktskap med den gravsatte. Nedstucken i marken men med kraftig lutning.	HAR VNDER WILAR I : LIF : TIDEN RUSTHALARE N JEAN H ÅKANSON KARSTORP FÖDD 1744 DÖD 1816	Klass 1. Förindustriell vård hantverksmässigt tillverkad i trakten. Titel. Ska föras upp på kyrkans inventarieförteckning.	
Ur bruk vid grav 011A	Vård i handhuggen skiffer med rakt krön. Övre högra hörnet av framsidan bortspjälkat. Placeringen vid graven är sekundär. Kan möjligen förklaras av släktskap med den gravsatte. Nedstucken i marken men med kraftig lutning.	HAR VNDER HWILAR I LIFSTIDN ENKAN RUST HALERSKAN KATHARINA JONSDOTER FRÅN PARSTORP P FÖ 1753 DÖ 1836	Klass 1. Förindustriell vård hantverksmässigt tillverkad i trakten. Titel. Ska föras upp på kyrkans inventarieförteckning.	

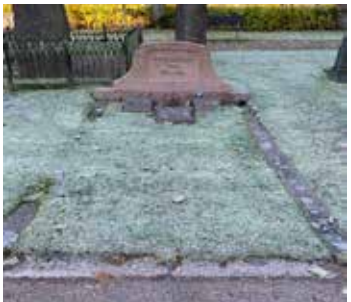
Ur bruk vid grav 011A	Större vård i handhuggen gnejs med rundat krön. Placeringen vid graven är sekundär. Kan möjligen förklaras av släktskap med den gravsatte.	HAR UNDERVILAR RUSTHÅLLAREN DAN : SVENSON FRÅN PERSTORP FÖDD 1786 DÖD 1832 CHRISTUS ÄR MITT LIF OCH DÖDEN MIN WINNING JEM:1:21	Klass 1. Förindustriell vård hantverksmässigt tillverkad i trakten. Ska föras upp på kyrkans inventarieförteckning.	
Ur bruk vid grav 065 C	Vård i handhuggen skiffer med mot krönet avsmalnade form. Placeringen vid graven är sekundär. Kan möjligen förklaras av släktskap med den gravsatte. Vården ligger ned.	SAMUEL FRÅN GETTINGE FÖD d 15 MARS 1746 DÖD d 18 SEPT 1812 Delar av inskription svårtydd.	Klass 1. Förindustriell vård hantverksmässigt tillverkad i trakten. Titel. Ska föras upp på kyrkans inventarieförteckning	

Kvarter E-F

Gravn.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
030	Stor grusgrav med monumental nationalromantisk vård i råkilad röd granit. Försänkta polerade inskriptionstavlor med förgylld text. Infälld porträttmedaljong i koppar föreställande Gustaf Johnsson. Stenram i grovhuggen röd granit.	GUSTAF JOHNSON 1837 – 1882 CARL A. LINDBERG 1864 – 1936	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav med påkostad utformning och framträdande placering invid huvudentrén. Grav över person av lokalhistorisk betydelse. Carl A Lindberg var stationsföreståndare i Vetlanda 1889–1927 samt brandchef och hälsovårdsnämndens ordf.	
033	Grusgrav med stenram och bautasten i grå granit.	KLÄDESHANDLANDEN J. LUNDGREN FAMILJEGRAF	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav med påkostad utformning och titel.	
034	Grusgrav med stenram i grå granit. Vård med smideskors på postament i grå granit. Korset med kluvna ändar och sirlig banddekor. 1920.	Bankkassör David Svensson 1830 – 1920 Familjegrav Joh 11:25.26	Klass 1. Grusgrav med individuellt utformad och hantverksmässigt tillverkad vård. Titel.	
035	Modernistisk vård i grå granit med flankerande låga pelare. Koppertext. Motiv av kors. 1954. sekundärsten.	OSKAR MILTON FAMILJEGRAF OSKAR *1871 +1954 ESTER *1873 +1959 BERTHA MILTON *1902 +1986	Klass 2. Tidstypisk vård med påkostad utformning. Oskar Milton startade och drev Nye Ångsåg & Hyvleri i Vetlanda (1935–1954).	
036	Grusgrav med omgivande gjutjärnsstaket med smala kolonnformade stolpar och rik dekor med franska liljor och kottar. Grovhuggen bautasten i röd granit med finhuggen inskriptionstavla. 1904.	Prosten Linnells Familjegrav	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav över prost i församlingen. Elias Linnell var kyrkoherde i Vetlanda 1855–1904, prost från 1858. Järnstaket i behov av rengöring. Marknivå sänks så staket friläggs. Grusyta bör hålls fri från inväxande gräs.	

036 v	Hög tunn vård i släthuggen rödgrå kalksten. Formspråk i nyrenässans med profilerad sockel och rikt skulpturalt hugget volutrön med fransk lilja och rosor. Svartmålad text.	JOHs SVENSSON PROST OCH KYRKOHERDE I HVETLANDA FÖDD 1792. DÖD 1855. DU FÖRDE FRAM GUDS RENA ORD OCH FÖDDE TROGET CHRISTI HJORD MED LÄRA OCH MED LEFVERNE DU HIMLENS VÄG OSS VISADE. Baksida: ÄLSKAD OCH ÄRAD I LIFVET SAKNAD OCH BEGRÅTEN I DÖDEN	Klass 1. Tidig industriell vård med påkostad utformning över prost i församlingen. Johan Svensson var kyrkoherde i Björkö 1834–1845 och i Vetlanda 1845–1855, prost från 1843. Vård i behov av rengöring (bör utföras av konservator).	
037	Vinkelbruten vård i svart polerad granit på postament. Häll i svart granit.	Kyrkovärden A.G. JOHANSSON FAMILJEGRAV Häll: FANJUNKARE J. P. HÄLL *1854 +1942 HANS MAKÅ ANNA HÄLL *1862 +1944	Klass 2 Tidstypiska vårdar med titlar.	
038	Småskalig vinkelbruten vård i svart granit med nygotiskt kors.	JENNY STÅLHAMMAR *1841 +1928	Klass 1. Tidstypisk vård med mer ordinär utformning över person av lokalhistorisk betydelse. Jenny Stålhammar var släkt med och under en lång tid hushållerska hos familjen major Jon och Marie-Aurore Stålhammar på Salshult i Stenberga socken.	

039	Tidigare grusgrav med bibehållen stenram (nu igensådd). Bred modernistisk gavelvård i svart granit med vinkelbrutet krön. 1921.	CARL UEBELS FAMILJEGRÄV	Klass 1. Mellankrigstida f d grusgrav över person av lokalhistorisk betydelse. Carl Uebel (1826–1890) var en av de fyra tyska bryggare som på initiativ av svenska staten inkallades för att stärka bryggerinäringen i landet vid mitten av 1800-talet. Han övertog 1859 Ybelsborgs bryggeri i Vetlanda. Gifte sig med prästdottern Lovisa Sandwall (1841–1921) från Nävelsjö. Uppförde mangårdsbyggnad i schweitzerstil 1868 vid Gästgivaregården nuv Lärkgatan 5.	
040	Obeliskliknande i finslipad svart granit. Motiv av kors. 1891.	HEMMANSÄGAREN DANIEL JOHANNESSON *18 30/4 10 +18 5/10 91 OCH HANS MAKÅ MARIA KAT. DANIELSSON *18 12/12 28 +19 22/4 03 FR. BARKABO Sv. Ps. 193 PREDIKANTEN J. W. DANIELSSON *18 29/11 58 +19 8/9 32	Klass 1. Tidstypisk vård av hög ålder med titlar.	
042	Hjulkors i finhuggen mörkgrå granit. Motiv av stjärnor vid korsarmarna och korslagda kvistar vid basen.	C. A. WINELLS FAMILJEGRÄV Sv. Ps. 484	Klass 1. Tidstypisk vård med hög konstnärlig kvalitet i utformningen. Vård över person av lokalhistorisk betydelse. C A Winell etablerade 1851 ett av de första färgerierna i staden.	

044	Tidigare familjegrav med två vårdar. <i>Den bakre:</i> Nationalromantisk bautasten i grovhuggen svart granit. Polerad försänkt inskriptionstavla. 1912. <i>Den främre:</i> Upprest liggare med rundbågigt krön i krysshämrad röd granit.	<i>Den bakre:</i> BYGGMÄSTAREN S. J. ADOLFSSON *20/6 1834 +29/2 1912 MATILDA ADOLFSSON *28/3 1836 +21/6 1912 <i>Den främre:</i> GUSTAF DAHLIN FAMILJEGRAV	Klass 1. Karaktärsskapande vård med påkostad utformning. Främre vårderna är tidstypisk.	
046	Tidigare grusgrav med nedsjunken stenram (nu igensådd). Bred låg vård i finhuggen röd granit med svängt krön och sidor. Svart text. Tre sekundärstenar.	HENNING LIEDHOLM FÖREDA FAMILJEGRAV	Klass 1. Tidstypisk f d grusgrav över person av lokalhistorisk betydelse. Henning Liedholm var kommunalnämndens ordförande m m.	
047	Liggare i ljusgrå granit. 1884.	A.A.W.F RAPPE *1808 +1884	Klass 1. Tidstypisk vård av hög ålder över en överstelöjtnant.	
049	Modernistisk numera igensådd grusgrav. Vård och ram i svart granit. Motiv av gravsten med akroterier och gryningssol.	J.A. JOHANSSONS FAMILJEGRAV SÅLLERYD	Klass 2. Tidstypisk f d grusgrav med bibehållen stenram.	

050	Nationalromantisk vård i grovhuggen grå granit.	JOHAN GABRIELSSON SKOG PS. 658 FAMILJEGRÄV	Klass 1. Karaktärsskapande vård.	
051	Grusgrav med hjulkors i finhuggen grå granit med vit inskription. Stenram av grovhuggen granit. Tre sekundärstenar.	Fredrik Strahls Familjegrav	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav med hög kvalitet i gestaltningen.	
052	Storskalig obelisk i polerad och finhuggen svart granit på postament.	ISAK MAGNUSSON Flugeby	Klass 1. Karaktärsskapande vård med påkostad utformning.	
054	Monumental grusgrav med bred stenram. Inramande gjutjärnsstaket med kolonnformade pollare och kätting. Bautasten i råkilad röd granit med försänkt polerad inskriptionstavla.	PROVINSIALLÄKAREN CARL J. DAHLBERGS FAMILJEGRÄF	Klass 1. Monumentalt utformad grusgrav över person av lokalhistorisk betydelse. Titel. Carl Johan Dahlberg var provinsialläkare i Vetlanda 1859–1869 och ledamot i municipalstyrelsen. Järnstaket i behov av målning.	

169–170	Modernistisk grusgrav med lågt smidesstaket. Stenram i finsågad grå granit med inskription på främre ramen.	BRANDELS FAMILJEGRAV	Klass 1. Grusgrav med hög kvalitet i gestaltningen. Smidesstaket möjligen egenhändigt tillverkat. Joel Brandel var järnhandlare och drev Brandels järnhandel i staden. Även ägare i badhusbolaget. Marknivån bör sänkas.	
173–174	Grusgrav med stenram och två uppresta vårdar i svart granit. Åt norr en nationalromantisk högrest vård med polerad framsida. 1920. Till höger en vinkelbruten vård på postament. 1905.	Löjtnanten E. von Porat FAMILJEGRAV ERNST von PORAT *1856 +1946 HULDA von PORAT *1861 +1920 ELLA von PORAT *1889 +1981 KRISTINA KRONANDER *1830 +1919 IDA *1864 +1941 <i>högra:</i> Fru SOPHIE von PORAT *1821 +1905 HELENA von PORAT *1851 +1926	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav över person av lokalhistorisk betydelse. Titel. Ernst von Porat var bokhandlare i Vetlanda och löjtnant vid Karlskrona grenadjärregemente. Även syssloman och revisor i samhället.	
175-176	Modernistisk grusgrav med stenram i grå och stramt utformat järnstaket. Inskription på främre ramen. Vård i formen av en större gravurna i polerad röd granit. Två liggare i röd polerad granit.	LARS NILSSONS FAMILJEGRAV <i>Liggare v:</i> ERIK TIELMAN *10.9.1884 +28.6.1971 <i>Urna:</i> AXEL TIELMAN *7.7.1889 +30.8.1957	Klass 1. Grusgrav med hög kvalitet i gestaltningen. Smidesstaket möjligen egenhändigt tillverkat. Lars Nilsson och Erik Tielman var charkuterihandlare i staden. Axel Tielman var bankman.	
181	Upprest vård i polerad grå granit med vinkelbrutet krön och postament. Karvsnitt på sidorna.	HÄR HVILA KONTROLLÖREN HERMAN GEORG FILÉN *1844 +1911 OCH HANS MAKAS HELGA FÖDD HALLDIN *1842 +1911	Klass 1. Tidstypisk och karaktärsskapande vård med titel. Grav över person av historisk betydelse. Herman Filén var förste kontrollör vid Uppsala–Gävle järnväg.	

184–185	Slät funktionalistisk vård i ljus röd granit med oljelampa huggen i relief. Liggare i svart granit med kopparinskription.	GODSÄGAREN CARL ANDERS JONSSON FAMILJEGRÄV <i>Liggare:</i> CIVILINGENJÖR CARL OSCAR JONSSON FAMILJEGRÄV	Klass 1. <i>Huvudsten:</i> Tidstypisk vård med hög kvalitet i utformningen. Titel. <i>Liggare:</i> Vård över person av lokalhistorisk betydelse. Carl Oscar Jonsson grundade Nordiska Maskinfabriken vid Mela kvarn. Uppfinnare, arkitekt och upphovsman till vinkelkopplingen.	
186–187	Bautasten i grovhuggen granit. Infälld polerad textplatta. Sekundärsten.	J.G. HÄGGS FAMILJEGRÄV Sekundärsten: MICHAEL NILSSON 1959 – 2008	Klass 1. Karaktärsskapande vård med framträdande placering. J G Hägg drev Hvetlanda stol- och möbelfabrik. Vård i behov av rengöring, större utfällning under inskriptionstavlan.	
205	Obelisklik vård i svart polerad granit på postament. Motiv av nygotiskt kors och stiliserad portalomfattning. 1903.	Sadelmakaremästaren C.A. LINDSTRÖM *3/11 1833 +15/8 1914 hans maka ANNA MARIA *24/10 1837 +3/1 1903 dottern THECKLA MARIA *11/1 1871 +5/8 1927	Klass 1. Tidstypisk vård med titel. C A Lindström drev sadelmakeri i staden med samma namn.	
207	Tvådelad vård av marmor. Sekundärt nedlagd.	<i>Övre vård:</i> ALFRED PETERS 1879 – 1938 ANNA PETERS F. J-SON HÄGG 1873 – 1936 <i>Nedre vård:</i> HEDDA J:SON HÄGG 1845 – 1903 EMMA HÄGG 1857 – 1940	Klass 2. Vårdar med påkostad utformning över familj av lokalhistorisk betydelse. Drev flera välkända butiker i staden. Emma Hägg drev manufakturaffär vid torget.	

208	Nationalromantisk vård i grå granit. Försänkt rund textplatta.	Wilh. Asplund Familjegrav	Klass 1. Karaktärsskapande vård.	
212	Större häll i slipad rödgrå kalksten.	LANDTBROKAREN JOHAN OLSSON *1835 +1921 HANS MAKAS GUSTAVA ERIKSSON *1834 +1904 ÄLSKADE – SAKNADE 1 TIM. 1:15	Klass 1. Tidstypisk vård i 1920-talsklassicism. Titel.	
216	Småskalig vård i polerad svart granit. Motiv av strålstjärna samt palmblad.	C. J. JOHANSSON *15/8 1866 +14/11 1904 HANS MAKAS LOVISA *21/5 1866 +27/5 1904	Klass 1. Tidstypisk vård.	

Kvarter K, L, N och O söder och väster om kyrkan

Gravnr.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
067	Vinkelbruten vård i grå finsågad granit på postament. Liggare i finsågad grå granit.	KARL J. JOHANSSON *122 1832 +30/6 1898 HUSTRUN ANNA STINA JOHANSDDOTTER *18/9 1831 +23/2 1899 FRÅN ALARP	Klass 1. Karaktärsskapande vård av hög ålder och med en framträdande placering.	
068	Bautasten i grovhuggen grå granit till vänster. Tillverkad vid Bröderna Flinks Granitstenhuggeri Westervik, enligt skylt på baksidan. Obelisk i svart finsågad granit på postament till höger.	Hemmansäg. Carl P. Jonsson 1836 – 1916 Perstorp Familjegrav Engqvist Nils Brita *1910 *1915 +2003 +2014 Hemmansägaren CARL NILSSON Perstorp *1821 +1894 Dennes maka LOVISA *1825 +1904	Klass 1. Karaktärsskapande vårdar med titlar. Den vänstra över person av lokalhistorisk betydelse. Nils Engqvist blev förste ordförande i kommunstyrelsen i Vetlanda kommun vid sammanslagningen 1971.	
069	Finhuggen vård i röd granit med mjukt rundat krön. Motiv av kors och stiliserat bladverk.	BYGGMÄSTARE AUGUST PETERSSONS FAMILJEGRAV	Klass 2 Vård med titel över person av lokalhistorisk betydelse. August Pettersson var byggmästare vid restaureringen av kyrkan 1903–04.	
070	Modernistisk grusgrav med stenram och vård i svart granit. Vård med doriska kolonner och finsågat utförande med polerad text. Liggare i grå granit.	DIREKTÖREN SVEN JOHAN ANDERSON *1868 +1940 HILDA ANDERSSON *1874 +1966 FAMILJEGRAV	Klass 1. Grusgrav med påkostad utformning över person av lokalhistorisk betydelse. Johan Anderson var disponent, direktör och grundare av A.B. Hvetlanda Tändsticksfabrik. Även grundare av Fabriksaktiebolaget Egna Hem.	

071	Modernistisk vård i röd polerad granit. Motiv av kors.	SPARBANKSDIREKTÖREN GUSTAF ZAKRISSON *1879 +1967 MÄRTA ZAKRISSON *1896 +1963	Klass 2. Efterkrigstida vård över person av lokalhistorisk betydelse. Gustaf Zakrisson var landstingsman, nämndeman och ledamot i Östra Härads sparbanks styrelse. Även bankens direktör.	
073	Högrest vård i svart polerad granit i historiserande stil.	J. P. AHLSTRANDS FAMILJEGRÄV	Klass 1. Karaktärsskapande vård med påkostad utformning.	
074	Modernistisk bred vård i svart polerad granit. Motiv av kors.	HÄR VILAR ALBERTS FARFARS FARFADER KYRKOVÄRDEN SVEN ZAKRISSON STORA KRASSABERG FÖDD 1734 DÖD 1814 ALBERT DAHLSTEIN FÖDD 26/3 1884 DÖD 8/9 1967	Klass 2. Efterkrigstida vård över person av lokalhistorisk betydelse. Albert Dahlstein var ledamot i kommunalfullm., kommunalnämnden. samt ordf. i barnavårdsnämnden. Även VD för Vetlanda tryckeri.	
075	Modernistiskt format kors i finsågad grå granit på mellansockel.	J.A. JARLS FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidstypisk vård med påkostad utformning.	

077	Tidigare grusgrav med koniskt formad plan, stenram och vård i rödgrå granit. Monumentalt ringkors med pikhuggen yta. Inskription på sockeln. 1921. Samtida håll i grå granit.	JÄRNHANDLANDEN HUGO LARSSONS FAMILJEGRÄV Håll: HUGO LARSSON *22/8 1875 +1/6 1921 HANS HUSTRU GRETA *26/5 1883 +13/5 1933 DOTTERN KERSTIN *14/8 1911 +3/2 1955 DOTTERN MARGARETA *1/7 1905 +4/1 1990	Klass 1. Karaktärsskapande f d grusgrav med hög kvalitet i gestaltningen. Titel och framträdande placering vid södra entrén. Hugo Larsson var krögare i gästgivaregården samt övertog och drev senare C J Svenssons järnhandel.	
078	Grusgrav med gjutjärnsstaket och två identiska hållar i grå granit. Staketet med smala kolonnformade stolpar och rik dekor med franska liljor och kottar. Vårdar med förgylld text.	1.) Här hvilar Friherren HUGO ÅKERHJELM *d. 2/11 1840 +d. 3/2 1889 och hans maka ADA ÅKERHJELM *d. 27/8 1840 +d. 12/11 1898 2.) Här hvilar LUITGÅRD SPARRE af ROSSVIK f. ADLERCREUTZ *d. 3/1 1859 +d. 2/5 1912	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav av hög ålder över person av lokalhistorisk betydelse. Knut Wilhelm Hugo Åkerhielm av Margarethelund var löjtnant i Gotlands nationalbeväring och tilldelad riddareskap av Dannebrogorden. Grevinnan Luitgard Sparre var gift med Sixten Sparre känd för sin utomäktenskapliga romans med Elvira Madigan.	
079	Tempelgavelvård med kolonner i svart finsågad granit.	GODSÄGARE *KARL BERGGRENS FAMILJEGRÄV SAXHULT * HILMA KARL JENNY *18.5 1881 *14.12 1862 *10.12 1865 +2.9. 1916 +18.8 1951 +29.4 1945	Klass 2. Efterkrigstida vård med påkostad utformning med titel.	
080	Vård med hjulkorsform i finsågad grå granit.	ANDERS JOHNSON *1848 +1905 CHRISTINE JOHNSON *1842 +1910 SÖNER RESTE VÅRDEN	Klass 1. Tidstypisk vård med hög kvalitet i gestaltningen.	

081 A	Grusgrav med stenram i finsågad svart granit. Inskriptionstavla infälld i ramens bakre del. Dekorkrattad grusbädd.	EMMA OCH ALFRED LINDGREN FAMILJEGRÄV	Klass 2. Grusgrav med mer ordinär utformning. Alfred J Lindgren var välkänd handlare och fastighetsägare i staden. Drev speceri- och diversehandel med samma namn.	
082	Tidigare grusgrav med tre gravvårdar. Till vänster en vinkelbruten högrest vård i svart polerad granit. 1887. I mitten en liggare i grå granit med polerad oval inskriptionstavla. 1926. Till höger en vinkelbruten vård i svart finsågad granit. 1892.	<i>Vänstra våarden:</i> HÄR HVILAR FRU GUSTAVA PETERSON *24/7 1828 +14/12 1887 Sv. Ps. 483 <i>Mittenvården:</i> CARL JOHAN WILH. PETERSON *22/12 1853 +7/6 1926 <i>Högra våarden:</i> Här hvilar J. PETERSSON F. 1818 D. 1892 och hans hustru STINA LISA PETERSSON F. 1817 D. 1897 Hvetlanda D. Ps. 90	Klass 1. Båda obeliskerna utgör tidstypiska vårdar av hög ålder.	
085	Obelisklik vård med pyramidtopp i svart polerad granit. Motiv av kors och kvistar. 1916. Sekundärsten.	S.Z. JOHANSSON Krassaberg *1835 +1920 Makan STINA MARIA *1834 +1916 D. ps. 23.	Klass 2. Karaktärsskapande vård.	
086	Till vänster en liggare i grå granit. Motiv av stjärna. Till höger en modernistisk vård med osymmetriskt motiv av kors och stiliserad blomma.	LÄRARINNAN SOFIA KYLÉN *1856 +1945 LÄRARINNAN AMANDA KARLSSON *1873 +1946	Klass 2. Efterkrigstida vårdar med titlar.	

089	Vård i handhuggen gnejs i nyklassicistisk stil. Tempelgavelformat krön med symbolerna för tro hopp och kärlek. Inskription ifylld med svart. Bibelcitat på baksidan. 1862.	RUSTHÅLLAREN GABRIEL MAGNUSSON FRÅN LÖNEBERG Född. d: 11 Juni: 1795 Död d: 22 Nov: 1862 CHRISTUS ÄR MITT LIF OCH DÖDEN ÄR MIN VINNING PHIL. 1:21. <i>Baksida:</i> Warer tröste och oförfärade alle I som HERRAN förbiden PS: 31:25.	Klass 1. Förindustriell hantverksmässigt tillverkad vård med titel.	
303	Monumentalt utformad vård i krysshamrad grå granit. Stjärna och hjulkors huggna i relief. Sekundärstenar.	ERNST JOHANSSONS KV. NORRA GÅRD FAMILJEGRÄV	Klass 1. Tidstypisk vård med påkostad utformning och framträdande placering.	
112	Segmentbågig djup vård i grå granit med krönande kors i marmor. Polerad framsida med försänkt inskriptionstavla.	AUGUST HOFFNER FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidstypisk vård med säregen utformning. J A Hoffner var välkänd skräddaremästare i staden.	
113	Vinkelbruten vård i finsågad svart granit med polerad text i försänkt oval inskriptionstavla. Liggare i svart granit.	FANJUNKAREN C. G. BLOMQVISTS FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidstypisk vård med titel.	

114	Storskalig vård av polerad svart granit med segmentbågigt krön och jugenddekor med kors och rosor.	KYRKVÄRDEN A.P. ANDERSSONS FAMILJEGRAV JOH. 11-25	Klass 1. Tidstypisk vård med påkostad utformning och titel.	
115	Storskalig vinkelbruten vård i polerad svart granit på mellansockel.	Kyrkovärden C.A. JOHANSSON i Östanå FAMILJEGRAV	Klass 1. Karaktärsskapande vård med titel.	
121	Häll i grå granit med kopparbokstäver.	JÄRNHANDLAREN C.J. SVENSSONS FAMILJEGRAV	Klass 2. Tidstypisk vård över person av lokalhistorisk betydelse. C J Svensson drev välkänd järnhandel i staden 1867 till 1908.	
134	Grusgrav med grovhuggen stenram som följer gravfältets form. Nationalromantisk vård i svart granit.	REGEENTSPASTORN JOHAN ADAM STÅLHAMMAR *8/8 1811 +11/3 1890 OCH HANS MAK EMILIA SOFIA LÖNDAHL *23/9 1821 +17/11 1891 SAMT DOTTERSONEN BROR EMIL HARD *11/8 1891 +5/2 1893	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav av hög ålder över komminister. Johan Adam Stålhammar var komminister i församlingen 1857–1890.	

135	Småskaligt gjutjärnskors i nogotisk stil med trepassformade genombrutna armar. Dekor i formen av en lyra.	SIMON AXELSON BYESTAD *7/7 1884. +27/10 1890.	Klass 1. Tidig industriell vård sannolikt tillverkad vid något järnbruk i trakten.	
136–137	Upprest vård i finsågad i svart granit med moriskt krön. Motiv av sorgeträd. Häll i grå granit.	LANTBRUKAREN JONAS PETER JOHANSSONS ARFVINGETORP FAMILJEGRÄV Häll: CARL JOHANSSON BÄCKSEDA *1878 +1933 HANS MAKÅ AUGUSTA *1869 +1946	Klass 1. Karaktärsskapande vård med titel.	
139	Modernistisk grusgrav indelad i två separata gravar. Den vänstra med en monumentalt utformad vård i formen av ett kolumbarium i svart granit med en gravurna i vit granit. Den högra graven med en borttagen vård samt en liggare.	<i>Vänstra graven:</i> BYGGMÄST. J.P. HJELMS FAMILJEGRÄV På urna: Knut Hjelm *18 25/2 96 +19 2/12 38 <i>Liggare inom högra graven:</i> SIGFRID SVENSSON *1905 +1976	<i>Vänstra graven:</i> Klass 1. Mellankrigstida grusgrav med hög kvalitet i gestaltningen. <i>Högra graven:</i> Klass 2. Grusgrav med mer ordinär utformning.	
140	Bautasten i nationalromantisk stil i svart granit. Polerad försänkt inskriptionstavla.	ORGANISTEN JOH. FAGERSTRÖM *1836 +1890	Klass 1. Karaktärsskapande vård av hög ålder med titel och över tidigare organist i Vetlanda församling (verksam 1871–90).	

141–142	Häll i svart granit.	K.V.A. FAGERHOLM *1867 +1953 ORGANIST I VETLANDA 1891 – 1943 O.H.H. SELMA MARIA FALLENIOUS *1871 +1893 HARALD FAGERHOLM *1892 +1962 MAKAN HAGAR F. GYLLSDORFF *1908 +1997	Klass 1. Efterkrigstida vård över tidigare organist i församlingen. Viktor Fagerholm var organist i Vetlanda församling 1891–1943.	
144	Två liggare i svart granit. Den vänstra med motiv av stjärna och lagerbladskrans.	1.) ANNA MARIA LILJEBERG FÖDD MALMSTRÖM *22/2 1819 +10/1 1906 2.) Lärarinnan ANNA ÖSTERVALL *1872 +1925	Klass 2. Tidstypiska vårdar. Den ena med titel.	
145	Funktionalistiskt kort i skrädhuggen ljus rödgrå granit. Sockel med hålkål.	Kyrkoherden JOHAN PLYM FORSHELL hans maka och tre av deras åtta barn	Klass 1. Kyrkoherdegrav med individuellt utformad vård. Framträdande placering.	
147	Småskalig vård i svart polerad granit i historiserande stil. Motiv av blomsterurna. Liggare i svart granit.	Hemmansägaren Carl J. Johansson Kopparp *20/9 1842 +10/11 1906 och hans maka Selma Kristina *30/7 1851 +1/5 1931 Joh. 14:3	Klass 1. Tidstypisk vård med påkostad utformning och titel.	

148	Bautasten i nationalromantisk stil med polerad inskriptionstavla krönt av ett kors.	C.J. PETTERSSON KV. DUVAN 1842 – 1935 HANS MAKÅ ANNA-KARIN 1844 – 1928 FAMILJEGRÅV	Klass 1. Karaktärsskapande vård med hemvist kopplad till staden.	
149	Grusgrav med stenram och vård i svart finsågad granit. Småskalig vinkelbruten vård i historiserande stil.	Saliga äro de döda Som i herren dö. P.J. Petersson Familjegrav	Klass 2. Grusgrav med mer ordinär utformning.	
150	Monumental grusgrav i modernism. Stenram och vård i svart granit. Bred vård med festong i relief. Stenbänk i ena hörnet med stenplatta framför. Sekundärsten.	F.D. KYRKVÅRDEN 14 – 3 1861 J. ALF. LJUNGGREN 6-7 1944 HANS MAKÅ 22 – 2 1864 AMANDA ULRIKA 23 – 1 1930 FÖDD KARLSSON	Klass 1. Grusgrav med hög kvalitet i gestaltningen. Titel.	
151	Högröst vård i svart granit i historiserande stil, med gravstens- och korsmotiv.	TILL MINNE ÅF HVETLANDA FÖRSTE KÖPMAN A.G. TOUR 1800 – 1850 OCH HANS MAKÅ SARA-LISA TOUR 1807 – 1877 ÅR 1927 RESTE BARNEN VÅRDEN	Klass 1. Karaktärsskapande minnesvård över köpmann Anders Gustav Tour, en av de första handelsmännen i staden med verksamhet etablerad på 1840-talet.	

152-153	Monumental grusgrav med gjutjärnstaket. Högräst vård i rödgrå granit med stickbågigt krön. Vård flankerad av thujabuskar. Järnstaket med kolonnformade stolpar och dekor med franska liljor och kottar. 1895	ANDERS MAGNUS HARALDSON *1839 +1902 MÄRTA STINA HARALDSON *1840 +1922 MALCOLM WIGSTRAND *1870 +1918 TULLIA WIGSTRAND *1875 +1895 TOBIAS +1895 BRITTA STENBERG *1909 +1916	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav över person av lokalhistorisk betydelse. Malcolm Wigstrand var handlare och aktiv i frågan om kyrkbyns inkoporing i staden. Även ordförande för kyrkogårdskommitten för Vetlanda nya kyrkogård.	
154-155	Storskalig grusgrav med geometriskt mönstrat smidesstaket. Vård i formen av ett högräst postament med ett kors på krönet. Vården i polerad svart granit. Förgylld inskription. 1899.	Samuel Johansson *1865 +1899 hans maka Stina Johansson *1856 +1895 Adolf Johansson *1868 +1901 Emelie Werner *1862 +1910 Anna Werner *1890 +1984	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav med påkostad vård av hög ålder. Grav över person av lokalhistorisk betydelse. Samuel Johansson var Vetlandas förste missionsföreningspredikant. Marken bör sänkas så att staketet ligger fritt.	
156	Högräst finsågad vård med rundat krön. Grön inskription.	ADOLF WICTORINS FAMILJEGRV	Klass 1. Karaktärsskapande vård med hög kvalitet i gestaltningen. Adolf Wictorin var välkänd järnhandlare i staden. Drev Wictorinska jernhandeln 1889–1903.	

Kvarter A–D samt M och P norr och öster kyrkan

Gravnr.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
002 (C)	Liggare i finhuggen svart granit med huggen kant. Sockelsten i grovhuggen ljus granit. Frakturstil. Ligger i hörnet av tidigare grusgrav. 1890.	Hvetlanda apoteks anläggare Jonas Chrysander *17 3/6 90 +18 12/6 55. Och hans kära maka Dorothea Fredrika *18 9/6 05 +18 5/4 48. Sonen äfven apotekare hugfäste minnet 1890	Klass 1. Minnesvård av hög ålder över person av lokalhistorisk betydelse. Jonas Chrysander var Vetlandas förste apotekare. Inrättade 1823 sockenapotek i gästgivaregården. Minnesvården är rest av sonen 1890.	
003 (C)	Storskalig obelisk i finhuggen och polerad svart granit. Vården med vinkelbrutet krön och postament. Vården östligt vänd inom igenlagd grusgrav.	WETTERSTRÖMS FAMILJEGRAF JOH. EVG. 3:16	Klass 1. Tidstypisk vård av hög ålder över person av lokalhistorisk betydelse. F G Wetterström var gästgivare i Vetlanda och stor markägare i kyrkbyn. Initiativtagare till första torget norr om kyrkan i slutet av 1850-talet. Vården har vridits från sin sockel och bör rättas till.	
188 (C)	Vård i handhuggen gnejs i nyklassicistisk stil. Tempelgavelformat krön med kors på gravkulle. Låg bas och sockelsten. Inskription ifylld med svart. Inskription över respektive man och maka på vårdens båda sidor. 1863.	STOFTET AF HUSTRUN HELENA MARGARETA GABRIELSDOTTER FRÅN FLUGEBY GUMMAG. FÖRBIDAR HÄR UNDER SITT FÖRHÄRLIGANDE. FÖDD D:13/10 1826, DÖD D:9/1 1863. PHIL:1-21 <i>Baksida:</i> SE PÅ JESUMI EBR:12:2. STOFTET AF KYRKOVÅRDEN SAMUEL. MAGNUS:SAM:SON Fr: Flugeby Gummag: Född, d: 16 Aug: 1824 Död, d: 9 jan: 1865 Och Dess Dotter CRISTINA. LOVISA, Född, d. 17 Ockt: 1852 Död, d: 23 Jan: 1853.	Klass 1. Förindustriell vård med titel.	

189 (C)	Grusgrav med stenram i svart granit. Obelisk i svart polerad granit.	S.H. SVENSSONS FAMILJEGRÄV På ramen: GRAVEN UNDERHÅLLES AV GRAVFOND	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav med påkostad utformning.	
190 (C)	Mindre sten kors i svart polerad granit på postament. Motiv av strålstjärna. Förgylld inskription.	L. FRIMAN Hustrun MAJA-LISA Dottern ADOLFINA	Klass 1. Tidstypisk vård med hög kvalitet i gestaltningen över person av lokalhistorisk betydelse. L Friman övertog och drev Hvetlanda Stol- & möbelfabrik 1909 tillsammans med Edvard Hägg	
192 (C)	Vård i historiserande stil i svart polerad granit. Motiv av blomsterurna. Sekundärstenar.	HEMMANSÄGAREN I.P. JONSSONS L:A DELLERYD FAMILJEGRÄV KÄMPAT OCH VUNNET	Klass 1. Tidstypisk vård med påkostad utformning. och titel.	
194–195 (C)	Grusgrav med finsågad stenram i grå granit. Granitplattor i grusgraven lagda likt ett kors.	AUG. BÄCKMAN FAMILJEGRÄV	Klass 1. Grusgrav med säregen utformning. August Bäckman var redaktör på Hvetlanda Tidning och municipalnämndens ordförande 1904– 1908.	

326	Monumental gavelvård i finhuggen ljus grå granit. Utformad i 1920-talsklassicism med volutformat krön.	Edvard Häggs FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidstypisk gavelvård med påkostad utformning över person av lokalhistorisk betydelse. Edvard Hägg övertog och drev Hvetlanda Stol- & möbelfabrik 1909 tillsammans med L Friman.	
327	Nationalromantisk vård i grov och finhuggen svart granit med polerat gravkorsmotiv och stiliserad växtdekor. 1931 Sekundärsten.	ALFR. JOHANSSONS FAMILJEGRÄV Tellerda Norreg.	Klass 2. Tidstypisk vård med framträdande placering.	
329	Småskalig granitvård med pikhuggen yta, volutkrön och hjulkors.	Tingshusvaktm. J.A. Gustafsson Familjegrav	Klass 1. Tidstypisk vård. Titel med koppling till det närbelägna tingshuset.	
330	Grusgrav med stenram. Gavelformad vård i svart granit med volutformat krön.	HEMMANSÄGAREN ANDERS MAGNUS JOHANSSONS I SKOG FAMILJEGRÄV	Klass 1. Efterkrigstida grusgrav med sammanhållen gestaltning och titel.	
342	Stramt modernistisk grusgrav med massiv finsågad stenram och rektangulär vård i svart granit.	FRIDA SOFIA TIELMAN *27/11 1887 +13/6 1932 ELLEN MARIA NILSSON *14/1 1880 +16/11 1961	Klass 1. Tidstypisk funktionalistisk grusgrav.	

343	Grusgrav med stenram i grå granit. Högrestd vård i 1920-talsklassicism med, pikhuggen yta och volutformat krön av röd granit.	SIRI BOLLING 1879 – 1930 BROR BOLLING 1881 – 1934 HERTHA BOLLING 1878 – 1938 HELGA BOLLING 1868 – 1943 BERTHA BOLLING 1869 – 1948 OLGA BOLLING 1877 – 1952	Klass 1. Tidstypisk grusgrav med hög kvalitet i gestaltningen. Grav över personer av lokalhistorisk betydelse. Bertha Bolling var redan på 1910-talet ledamot i köpingsfullmäktige senare även i stadsfullmäktige. Även bokhållare, kassör, och sedan kamrer i Östra Härads Sparbank 1904–1932. Bror Bolling var fotograf med firma med samma namn.	
344	Grusgrav med 1920-talsklassicistisk vård av finhuggen svart granit med motiv av sorgeträd.	G.A. STRAHL'S FAMILJEGRAV	Klass 2. Tidstypisk grusgrav med en mer ordinär utformning.	
345	Modernistisk grusgrav med stenram. Gavelvård polerad med vinkelbrutet krön. Båda i svart granit.	K. AUG. DANIELSSON BARKABO FAMILJEGRAV JOH. 11:25V.	Klass 2. Tidstypisk grusgrav med en mer ordinär utformning.	
347	Funktionalistisk upprest vård i grå granit med brutet krön och pikhuggen yta. Brett kors innefattat i romb.	ÖVERLÄRARE ADOLF NYLÉN *1861 + 1935 ANNA *1867 + 1944 EINAR *1895 + 1956 EBBE *1898 + 1930 FAMILJEGRAV	Klass 2. Tidstypisk vård med hög kvalitet i utformningen och titel. Adolf Nylén var överlärare 1913–23.	
348	Funktionalistisk grusgrav med stenram. Valvformad vård med öppen mittdel med ett inramat kors.	1869 – EMILIA SANDIN -1935	Klass 1. Tidstypisk grusgrav med hög kvalitet i gestaltningen.	

350	Modernistisk vård i finsågad grå granit.	LARS JOHAN KJELLANDER *1868 +1931 HANS HUSTRU EMMA KRISTINA F. NILSSON *1870 +1944 ÅKE KJELLANDER *1903 +1989 KATHLEEN *1916 +2010	Klass 1. Tidstypisk vård över välkänd hantverkare. Lars Kjellander var gravör vid Kosta glasbruk mellan 1898– 1925. Drev senare även egen verkstad i Vetlanda. Sönerna Åke och Nils övertog verksamheten.	
351	Obelisklik vård i svart polerad granit med motiv av palmlblad och kors på postament.	KVARNMÄSTARE C.G. ISAKSSONS FAMILJEGRAV	Klass 2. Mellankrigstida vård med titel.	
353	Tidigare grusgrav (numera igensådd) med stenram och modernistisk vård i svart granit. Vård med kolonnmotiv.	SYSKONEN LINDHOLM	Klass 2. Efterkrigstida grusgrav av mer ordinär typ.	
355	Modernistisk vård i krysshamrad grå granit. 1951. Två liggare i svart granit samt en liggare i grått.	ÖVERMONTÖR CARL AUGUST JONSSON *5/10 1861 +25/11 1951 HANS MAKÅ EMMA ELEONORA *11/7 1873 +16/11 1952 DOTTERN SJUKSYSTEM STINA GARSTEDT *21/5 1899 +18/1 1931 DOTTERN NORA GARSTEDT *10.5 1911 +12/7 1966 3. FOTOGRAF KARIN VON ESSEN *2/8 1901+5/12 1989	Klass 2. Tidstypisk vård med påkostad utformning och titel. Häll nr 3 över person av lokalhistorisk betydelse. Karin von Essen var känd Vetlandafotograf.	
356-357	Gavelvård till tidigare grusgrav. Vård i grå granit med vinkelbrutet krön. Sekundärstenar.	CARL HEINER FAMILJEGRAV Hällar v-h: CARL HEINER 1872 +1934	Klass 2. Tidstypisk vård till igenlagd grusgrav. Carl Heiner var ägare till godset Upplanda. En av stiftarna av Tryckeribolaget.	

359	Gavelvård i grå granit med rundat krön och försänkt oval inskriptionstavla.	VILORUM FÖR JOH. O. ELWORTH OCH HANS MAKÅ	Klass 2. Tidstypisk vård vid igenlagd grusgrav över person av lokalhistorisk betydelse. J.O. Elworth var elverksföreståndare 1919–1922 och var även ordförande i Byggnadsnämnden under åren 1923–26. Hade rörledningsfirman Elworths rörledningsaffär.	
369	Tidigare grusgrav (nu igensådd). Tempelgavelvård i svart granit.	FANJUNKAREN GUSTAF SJÖHOLM 1851 – 1944 JOSEFINA SJÖHOLM 1854 – 1935	Klass 2. Tidstypisk igensådd grusgrav av en ordinär typ med titel.	
375	Grusgrav integrerad med befintligt träd. Vinkelbruten stenram och gavelvård i grå finsågad granit.	FANJUNKAREN GUSTAF LUNDBERG FAMILJEGRAV	Klass 1. Tidstypisk grusgrav med sammanhållen gestaltning och titel.	
197 (D)	Småskalig vård i svart polerad granit. Rundbågigt krön och motiv av palmlblad och kors.	J.A. Ståhls Familjegrav	Klass 2. Tidstypisk vård.	

198 (D)	Vård av svart stenblocksform av svart granit stil. Finhuggen framsida med polerad inskriptionstavla. Motiv av kvistar.	Handlanden E. A. HAGLUNDS FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidstypisk vård med titel.	
202 (D)	Högrest vård i grå granit med motiv av gravsten med krönande kors. Liggare i grå granit.	Hemmansägaren J.A. ENGQVIST Tångerda *1832 – +1943 Hans maka ANNA CHARLOTTA *1832 – +1916 Sonen JOHAN *1860 – +1907 Job. 19:25,26 Sv. Ps. 484:5 Häll v-h: Folkskolläraren C.A ENGQVIST *1862 +1929	Klass 1. Tidstypisk vård med påkostad utformning och titel. Liggare med titel.	
222–224	Större grusgrav med stenram och två mindre obelisker i svart polerad granit. Motiv av kors. Ramen krysshamrad. Gång av skifferplattor framför den norra våarden.	(V.) Bankdirektör J.P. ZAKRISSON *1845 +1931 Makan EVA KRISTINA *1851 +1932 Sonen JOSEF *1890 +1899 (H.) Minne af Kyrkovården ZAKRIS JONSSON fr. Alarp *9/5 1815 9/6 1878 och hans hustru ANNA LISA JONSDOTTER *22/4 1819 +16/3 1872 Ps. 24 v.4	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav av hög ålder över person av lokalhistorisk betydelse. J P Zackrisson var riksdagsman, VD vid AB Hvetlanda Tändsticksfabrik och direktör vid Hvetlanda Bank AB. Även kommunalstämmans ordf. 1906–08.	

226	Grusgrav med stenram i svart granit. Mindre obelisklik vård med pyramidtopp. Hällar i svart granit, alla med samma motiv av kors och bladverk.	BANKDIREKTÖREN JOHAN LUDVIG ZAKRISSON *2/10 1854 +16/12 1949 HANS MAKÅ HELGA LOVISA F. HJERTBERG *29/10 1855 +10/5 1939 <i>Häll:</i> Zakrisson Fanjunkare John Zakrisson *9.5. 1883 +22.10. 1963 Joh. 3:16	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav av hög ålder med titel. Häll med titel. Johan Ludvig Zakrisson var direktör vid Östra Härads Sparbank.	
227	Obelisklik vård med pyramidtopp i svart polerad granit på postament.	Redaktör THEODOR STRÖM född den 4/7 1860 död den 7/12 1907	Klass 1. Karaktärsskapande vård med titel över person av lokalhistorisk betydelse. Theodor Ström var Vetlanda- Postens förste redaktör.	
231–232	Monumental grusgrav som inhägnas med kätting mellan stenpollare. Bred gavelvård i svart finhuggen granit. Framför denna en högrest finhuggen vård med rundat krön, även denna i svart granit	HÄRADSHÖFDINGEN GREFVE WERNER VON SCHWERIN 1849 – 1908 H.H. SIGRID 1859 1950 VÄNNER RESTE VÅRDEN 1859 PHILIP 1918 CURT OCH CARIN 1894 – 1965 1909 – 1985 FRITZ OCH MARG. 1891 – 1960 1899 – 1992	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav med påkostad utformning och titel.	
234	Grusgrav med stenram i svart granit. Text på ovansida av bakre gavel. Sekundärsten.	K.A. HOLMBRING FAMILJEGRAV Sekundärsten: ELLA HOLMBRING *1893 +1986	Klass 2. Grusgrav med enklare utformning.	

235 (D)	Vinkelbruten vård i svart polerad granit på postament. 1908.	Landtbrukaren SAM. JOHANSSON Månstorp *1838 +1908 hans maka SOFIA JOHANSSON *1834 +1909	Klass 1. Karaktärsskapande vård med titel.	
238 (D)	Modernistisk vård i ljus grå granit. Liggare i grå granit med koppertext.	ÖVERLÄRARE WIKTOR ÅSTRAND FAMILJEGRV Liggare: BOKHANDLARE ARVID ÅSTRAND MAKAN ALLI	Klass 2. Mellankrigstida vård med titel över person av lokalhistorisk betydelse. Wiktor Åstrand av överlärare och stadsfullmäktiges ordf. 1930–38. Vård med titel.	
239 (D)	Vinkelbruten vård i svart granit med motiv av bladverk och kors.	Här hvilar HULDA HJELMER *1857 +1909 Sof i ro LOVISA HJELMER *1854 +1930	Klass 1. Karaktärsskapande vård.	
245	Vinkelbruten vård i svart finsågad granit. Motiv av kors.	LANTBRUKAREN FRANS PETTERSSONS VETLANDA FAMILJEGRV	Klass 2. Tidstypisk vård med titel. Frans Pettersson var en driftig lantbrukare samt ägare till Eksjöhovgård och gård i Glömsjö Östergård.	

246 (D)	Obelisklik vård med pyramidtopp i svart polerad granit på postament. Motiv av kors.	H.P. SÖDERSTRÖM 1825 – 1913 Hustrun EVA JOHANNA SÖDERSTRÖM 1836 – 1910 Joh. 11:25 Dottern ALFRIDA SÖDERSTRÖM 1871 – 1965	Klass 1. Karaktärsskapande vård.	
307	Obelisklik vård i svart granit med pyramidtopp. Motiv av kors och ekblad.	J.P. BLOMGRENS FAMILJEGRÄV	Klass 1. Karaktärsskapande vård.	
309	Tidigare grusgrav med stenram (nu igensådd). Vinkelbruten vård i grå granit.	GUSTAF BLANCHE LOUISE VON NORMANN	Klass 2. Tidstypisk numera igensådd grusgrav.	
311	Småskalig vinkelbruten vård i svart polerad granit. Motiv av kors samt lagerblad/ekbladskrans. 1913.	Skräddaremästaren D.A. DANIELSSON *1841 +1928 hans maka MARIA LOVISA *1844 +1913	Klass 1. Tidstypisk vård med titel.	
314	Upprest vård i rödgrå granit med motiv av oljelampa. Vid sidan ett enskilt mindre "kolumbarium" med en kopparurna bakom ett galler. Gång med granitplattor upp till graven.	DISTRIKSVETERINÄREN A.THORSSELLS FAMILJEGRÄV	Klass 1. Tidigare grusgrav (numera igenlagd) med påkostad utformning och titel. Grav över person av lokalhistorisk betydelse. A. Thorsell var distriktsveterinär och styrelseledamot i Smålands Enskilda bank i Vetlanda.	

315 (D)	Nationalromantisk vård i grå granit. Grovhugget block med kryssharnad famsida. Sekundärsten. Funkia i rabatt.	HEMMANSÄGAREN ALFR. JOHANSSON SJÖARP *1845 +1925 HUSTRUN HILDA *1854 +1916	Klass 2. Tidstypisk vård med hög kvalitet i gestaltningen. Titel.	
319 (A)	Liggare i svart granit.	Här vilar Trotjänarinnan VILHELMINA GUSTAVSSON *10/13 1858 +4/2 1921.	Klass 1. Enklare vård som sannolikt tillhört allmänna linjen. Vård med titel.	
407	Småskalig vård i ljus granit med två liggare i samma material.	G.A. GUSTAFSSONS FAMILJEGRÄV Häll 1: GUSTAF ADOLF *1872 +1954 AUGUSTA *1865 +1941 GRETA *1898 +1933 MARIA *1895 +1965 2.) AXEL *1896 +1979 ELIN *1909 +1995	Klass 2 Krigstida grav över person (avser Axel Gustafsson) av lokalhistorisk betydelse. Gustaf Gustafsson var kopparslagare. Sonen Axel övertog verksamheten och blev stadens siste kopparslagare.	
418 A	Småskalig tidigare grusgrav (nu igensådd) med finhuggen stenram. Mindre liggande vård integrerad i bakre ramen.	FOLKSKOLLÄRAREN A.G. LÖFGREN FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidstypisk igensådd grusgrav med en mer ordinär utformning. Titel.	

418 B	Småskalig grusgrav med stenram och vård i svart granit. Låg gavelvård med volutformat krön. Polerad oval inskriptionsplatta. 1943.	KÖPMAN CARL JONSSON *13.12 1886 14.12. 1943 SIGRID JONSSON *11.12.1885 +5.8. 1964 JESUS SADE: JAG LEVER I SKOLEN OCK LEVA.	Klass 1. Krigstida grusgrav med sammanhållen gestaltning och titel. Köpman med affär i Boholm sedan i Vetlanda stad där Mogärde servicehus nu ligger.	
419 A-B	Storskalig häll i kalksten. Finhuggen med lågerhuggen kant. Motiv av likarmat kors. Graven utformad som en tumba medstensättning av plattor runt omkring. Rabatt med två thujor tuktade som klot.	INGE WICTORIN *9.6 1895 +26.11 1947 TORA WICTORIN *3.6 1900 +22.12 1978 SONEN PER-INGE *31.10 1932 +18.7 1960 FRAMFÖR ALLT SOM SKALL BEVARAS MÅ DU BEVARA DITT HJÄRTA TY DÄRIFRÅN UTGÅR LIVET.	Klass 1. Efterkrigstida vård med hög kvalitet i gestaltningen. Inge och Tora var innehavare av Cecils konditori i Vetlanda.	
419 C D	Modernistisk grusgrav med vård och stenram i svart granit. Motiv av stjärna.	TELEGRAFEXPEDITÖREN FRU ELLEN BJURGERT F. ÅBERG *1901 +1948	Klass 1. Tidstypisk grusgrav med en mer ordinär utformning. Titel.	
421	Modernistisk vård i svart granit med symmetriskt motiv. 1949. Sekundärtsten.	FRISÖRMÄSTARE HARRY STRANDBERGS FAMILJEGRÄV högra liggaren: IDA BLOM *1883 +1969	Klass 1. Tidstypisk efterkrigstida vård med titel. Högra hällen vård över person av lokalhistorisk betydelse. Ida Blom var välkänd handelsidkare i staden. Harry hade Harrys Strandbergs Herrfrisering i Vetlanda.	
429	Tidigare grusgrav nu igensådd. Stenram och vård i svart granit.	ADVOKATEN EDVARD SANGBERG *1902 +1940 SVEA SANGBERG *1900 +1992 FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidigare grusgrav med en mer ordinär utformning och titel.	

431	Naturstensformad vård i grovhuggen röd granit. Motiv av kors. Liggare i grovhuggen röd granit.	EDVARD ALLVIN *1874 +1959 HUSTRUN SELMA *1874 +1964 SONEN GULLMAR *1904 +1964 1.) DOTTERN ASTRID *1906 +1979 SONEN ALLAN *1914 +1980 HULDA KARLSSON *1869 +1953 2.) SONEN SIXTEN *1902 +1982 LILIAN INGER *1912 +1943 +1998 +1994 AGNE INGRID *1911 +1910 +2002 +2000	Klass 1. Sentida grav över personer av historisk betydelse. Agne Allvin (1911–2002) och Sixten Allvin (1902–1982) var välkända silversmeder.	
433	Tempelgavelvård i svart granit med kors. 1955.	SMEDMÄSTAREN C.O. LINDBERGS FAMILJEGRÄV	Klass 2. Efterkrigstida vård med titel och över person av lokalhistorisk betydelse. C O Lindberg startade 1907 C O Lindbergs Verkstads AB. Drevs vidare av sönerna. Även ordf i fattigvårdsstyrelsen.	
248 (A)	Funktionalistisk grusgrav med stenram och storskaligt ringkors i rödgrå granit. Korset med krysshamrad yta. Häll i grå granit.	MARTIN TH. FRYKBLOM Häll: ANNA MARIA FRYKBLOM 1836 – 1910 CARL-LUDVIG GRÄNSSTRÖM 1916 – 1917	Klass 1. Tidstypisk grusgrav med hög kvalitet i utformningen över person av lokalhistorisk betydelse. Martin Th Frykblom var rådman i Vetlanda 1935–37.	
249	Upprest vård i råkilad svart granit med polerad framsida. 1911.	Bengt Salomon Sällberg *13/4 1830 +26/3 1911 Elisabeth Sällberg *14/3 1833 +20/1 1919	Klass 2. Tidstypisk vård.	

251	Jugendinspirerad vård i ljus grå granit med stiliserad växtornamentik som bildar korsform.	ALFRID HALLGREN *1842 + 1911 MATHILDA HALLGREN *1842 +1928 ANNA HALLGREN *1874 +1914	Klass 1. Tidstypisk vård med hög kvalitet i gestaltningen.	
252	Småskalig segmentbågig vård i svart polerad granit. Motiv av kors.	J.P Pettersson Liljeholmen *1846 +1911 hans maka Anna *1845 +1918	Klass 2. Tidstypisk vård.	
257	Vård i råkilad röd granit med oval polerad inskriptionstavla.	J.A. Ekelunds Familjegrav	Klass 2. Tidstypisk vård.	
260 A-B	Storskalig rektangulär vård i svart finsågad granit med draperimotiv. 1953.	HEMMANSÄGARE GUSTAF HÅKANSSONS FAMILJEGRAV GUSTAF HÅKANSSON *1834 +1912 HANS MAKAS KRISTINA *1839 +1913 KARL JOHAN HÅKANSSON *1872 +1959 HILDA HÅKANSSON *1880 +1953	Klass 2. Tidstypisk vård med påkostad utformning och titel.	

261-262	Modernistisk vård i finhuggen svart granit med äggstavsård och IHS-tecken. Sekundärsten	FABRIKÖR A.R. STRID FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidstypisk vård med påkostad utformning över person av historisk betydelse. A R Strid drev parkettindustri och även industri för tillverkning av maskiner. Lanserade den första JoJo:n i landet 1932 och var ensam tillverkare av denna på 1930-talet.	
267	Småskalig rundbågig vård i svart granit. Motiv av kors. 1935.	EVANGELIST AMANDA CARLSSON 1869 – 1935 JES. 35:10	Klass 1. Tidstypisk vård. Titel med koppling till frikyrkorörelsen.	
270	Segmentbågig vård i svart granit.	C.J. BOLDT FAMILJEGRÄV DAV. PS. 23	Klass 2. Tidstypisk vård över person av lokalhistorisk betydelse. Carl Boldt var soldat och lykttändare i staden. Hans torp "Boltastugan" återfinns numera i Forngården i Vetlanda.	
272-273	Bautasten i grovhuggen ljus grå granit. Text i relief. 1917.	PROVINSIALLÄKAREN CARL DAHLBORG 1857 – 1917 INGRID DAHLBORG 1892 – 1911 GÖSTA DAHLBORG 1889 – 1912 THERESE DAHLBORG F. SAMSON 1865 – 1954	Klass 1. Tidstypisk vård med påkostad utformning och titel. Vård över person av lokalhistorisk betydelse. Provinsialläkaren Carl Dahlborg drev på 1910-talet frågan om kyrkbyns inkorporering i köpingen. Även grundare av Hembygdsföreningen i Vetlanda och dess förste ordförande.	

274	Bautasten i ljus grå granit. Text i relief.	DISPONENTEN JOHN A. BERGFELDT 1861 – 1918 OCH HANS MAKAS LOTTEN S. BERGFELDT 1854 – 1912	Klass 1. Tidstypisk vård med hög kvalitet i gestaltningen. Titel.	
277	1920-talsklassicistisk vård i grå granit med polerad framsida och musselskalsdekor vid krönet. 1927.	Albert Sandberg *1867 +1951 Sofia Sandberg Hulu *1863 +1927	Klass 1. Tidstypisk vård med påkostad utformning.	
281	Tidigare grusgrav (nu igensädd). Stenram i svart granit med låg integrerad textplatta på gaveln.	CARL MILANS FAMILJEGRAV	Klass 2. Tidigare grusgrav med mer ordinär utformning över person av lokalhistorisk betydelse. Carl Milan erhöll 1898 tjänsten som stadens första polis Konstapel.	
283	Nationalromantisk vård i grå granit med oval försänkt inskriptionstavla.	S.F. SVENSSON 1853 – 1913 HANS MAKAS WILHELMINA 1859 – 1921 KV. VENUS	Klass 2. Tidstypisk vård.	

284	Småskalig vård i svart granit med rundbågigt krön. Motiv av nygotiskt kors i cirkel.	ALFR. MEDIN FÖDD 23/12 1857 OCH HANS MAK LISEN MEDIN FÖDD 6/3 1860 DÖDA 29/10 1913 REST AF BARNEN	Klass 2. Tidstypisk vård.	
285	Nationalromantisk vård i grå granit med försänkt oval inskriptionstavla. Text i relief.	JOHAN LINDQVIST 1836 – 1913 KRISTINA LINDQVIST 1840 – 1921 UPP. 14:13.	Klass 2. Karaktärsskapande tidstypisk vård.	
287	Vård i historiserande stil i svart polerad granit på postament.	REINHOLD JOHANSN FAGERÅNG *8/6 1868 +29/10 1913 PS. 484 V.1	Klass 2. Tidstypisk vård.	
288	Liggare i röd granit.	INGRID NORRMAN *1856+1914	Klass 2. Tidstypisk vård.	

289-290	Bred grusgrav med stenbänk i hörn. Måbärsbuskar i två hörn samt vintergröna i ett. Tempelgavelvård i grå granit med motiv av kors.	J.A.CARLSSONS TÅNGERDA FAMILJEGRAV	Klass 1. Tidstypisk efterkrigstida grusgrav med påkostad utformning. J A Carlsson var ägare till Tångerda herrgård.	
291-292	Bred grusgrav med stenram och vård i grå granit. Vård finhuggen med tympanon. Text även på sockel.	BRÖDERNA JOHAN SANDBORG OCH BOKTRYCKAREN AUGUST SANDBORG VÅRDAS AV KYRKORÅDET BOKTRYCKAREN AUGUST SANDBORG ANLADE FÖRSTA TRYCKERIET I VETLANDA ÅR 1887 ERHÖLL BOKTRYCKERIRÄTTIGHETER 1909 OMBILDADE TRYCKERIET TILL AKTIEBOLAG ÅR 1918 SAMT UTNÄMNDES TILL OCH KVARSTOD SOM DETTAS FÖRESTÅNDARE UNDER FLERA ÅR.	Klass 1. Efterkrigstida grusgrav med minnesvård över grundaren till stadens första boktryckeri August Sandborg. Sandborgs Tryckeri blev senare Vetlanda Tryckeri.	
293	Småskalig vinkelbruten vård i svart polerad granit på postament. Förgylld text och järneksornamentik samt kors.	A.P. Eliasson *1837 +1914 Makan Maria *1842 +1922 Sonen Carl-Wiktor *1872 +1960 Dotterdottern Elna Lindgren *1902 +1975	Klass 2. Tidstypisk vård.	
296	Vinkelbruten vård i svart polerad granit. Motiv av stråstjärna.	Här vilar CARL JOHAN MARITZ NILSSON *1837 +1914	Klass 2. Tidstypisk vård.	

300 (A)	Vinkelbruten vård i svart granit. Vit text och motiv av kors samt bladverk. 1920.	Handlanden FR. FOGELBERG *18 31/3 81 +19 17/3 20 Hans hustru Julia *18 29/3 93 +19 21/12 44	Klass 1. Tidstypisk vård med titel. Fredrik Fogelberg var ledare för sångföreningen för Godtempleriet (nykterhetsrörelsen). Han var även, under en period, innehavare av Bioramabiografen.	
317 (B)	Liggare i grå finsågad granit.	ERIK 1911 – 1916	Klass 2. Typisk vård vid barngrav.	
318 (B)	Tidigare grusgrav (nu igensådd) med stenram och småskalig vård i svart granit. Obelisklik vård med pyramidtopp. 1918.	GUSTAF W. HOORN *20/1 1852 +20/7 1918 MARIA FREDRIKA HOORN *25/12 1848 +28/4 1895 JOH. MATILDA HOORN *29/4 1862 +30/11 1948	Klass 1. Grusgrav med enklare utformning över person av lokalhistorisk betydelse. Gustav W Hoorn etablerade en av Vetlandas första mekaniska industrier 1896. Utvecklade flera maskiner däribland biljettstämpelmaskin som fick internationell spridning inom järnvägen. Grusbädd kan med fördel återställas.	
320	Högrest monumental vård i historiserande stil i svart polerad granit. Krönt av akroterier samt kors.	DE SKOLA VILA SIG IFRÅN SITT ARBETE JOHANNA KARLSSONS FAMILJEGRV	Klass 1. Karaktärsskapande vård med bibelcit.ä	

323	Småskalig vinkelbruten vård i svart polerad granit. Motiv av kors och krans.	Karl Karlssons Familjegrav	Klass 2. Tidstypisk vård vid enklare familjegrav.	
324	Natursten i grovhuggen grå granit. Finhuggen framsida. Småskalig liggare i svart granit.	ANDERS OCH CHARLOTTA ALFRED SVAHN BERTHA SVAHN <i>Liggare:</i> LINNEA	Klass 2. Tidstypisk vård. Alfred Svahn (1873–1956) var timmerman och välkänd profil i staden.	
325	Grusgrav med stenram och funktionalistisk vård i svart granit med utsvängda sidor.	BYSTRÖMS FAMILJEGRÄV	Klass 1. Tidstypisk grusgrav med påkostad utformning av högre konstnärlig kvalitet.	
383	Grusgrav i svart granit med inskription infälld i bakre ramen. Rabatt.	BODINS FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidstypisk grusgrav med mer ordinär utformning.	
384	Grusgrav med stenram och vård i svart granit. Bred modernistisk vård med polerade kolonner och äggstavsård i överkant.	VILORUM FÖR MAKARNA C.A. JOHANSSON VETL NORREGÅRD CLAS ALFRED *24/12 1854 +24/3 1936 CHRISTINA *29/6 1861 +11/6 1946	Klass 1. Tidstypisk grusgrav med mer påkostad utformning.	
385	Grusgrav med stenram och vård i svart granit. Polerad vård med mjukt rundat krön. Symmetrisk dekor. Liggare i svart granit.	J.S. Danielssons Familjegrav <i>Liggare:</i> HILMA DANIELSSON *1886 +1973 ANNA DANIELSSON *1891 +1947 JOH. 3:16	Klass 2. Tidstypisk grusgrav med mer ordinär utformning.	

386	Modernistisk vård i svart granit med symmetrisk dekor av kors. 1956. Sekundärsten.	KASSÖREN ALGOT WIBERG *16.10 1878 +13.12 1956 SOFIA WIBERG *11.5 1882 +14.7 1975 FAMILJEGRÄV	Klass 2. Efterkrigstida vård med påkostad utformning och titel.	
388	Tredelad modernistisk bred och låg vård i ljus grå granit. Motiv av kors. Sekundärsten.	KONDITOR ALFRED HOLMGREN OCH BANKKASSÖR ÅKE HEINDORFF FAMILJEGRÄV HELVY HOLMGREN *15/7 1898 +16/11 1963 SARGY HEINDORFF NILS ÅKE HEINDORFF *12/10 1942 +37/7 1998 MARGARETA HEINDORFF *5/5 1943 6/12 2020	Klass 2. Efterkrigstida vård med titel. Alfred och Helvy Holmgren startade och drev Café Svea där bandyklubben Vetlanda F F bildades 1930.	
392	Liggare i grå granit. Motiv av stjärna.	SKOMAKAREMÄSTAREN A.J. LINDELL *17/1 1835 I NÄSBY +30/3 1927 I EKENÄS H.H. J.S. PETERSDOTTER *11/11 1834 I ALSEDA +22/10 1905 I EKENÄS	Klass 2. Tidstypisk vård med titel.	
395-396	Modernistisk vård i grovhuggen ljus grå granit. 1955. Sekundärsten.	DISPONENT BERGFELDT FAMILJEGRÄV JOHN F BRITTA 3/6 1896 – 8/10 1955 26/6 1920 – 25/7 1937 GULLI JOHAN 18/6 1896 – 28/3 1980 26/1 1923 – 19/9 2007	Klass 2. Efterkrigstida vård med påkostad utformning. John F Bergfeldt var ordf i Sydsvenska banken och chef i Hemvärnet. Drev Vetlanda Ullspinneri och Spinneribolaget.	
398	Funktionalistisk vård i svart polerad granit. Motiv av kors.	VILA I FRID CARL DIDRICKS EKENÄSSJÖN FAMILJEGRÄV	Klass 2. Efterkrigstida vård med påkostad utformning. Carl Didrick var husar och smedmästare.	
410	Monumental vård i svart granit med två vårdar omgivna av runda kolonner och breda kapitäl.	KYRKOHERDE DANIEL OLSSONS FAMILJEGRÄV GERDA ALFHILD *28-12 1888 +29-11 1965 NILS DANIEL *23-9 1887 +3-9 1939	Klass 1. Karaktärsskapande vård vid kyrkoherdegrav med framträdande placering invid koret. Daniel Olsson var kyrkoherde i Vetlanda församling 1931-39.	

412	Tidigare grusgrav (nu igensädd) med stenram och upprest vård av svart granit. Vården i historiserande stil på postament.	OSCAR HJERTBERG FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidigare grusgrav med mer ordinär utformning.	
414	Modernistiskt kors i rödgrå granit på bred gavelram. Framför ligger två hållar i grå granit på var sida om rabatt. 1943.	KRISTUS VÅRT HOPP JÄRNHANDLAREN HÄNDEL JANSON *1893 +1971 GERDA JANSON *1896 +1987 FRANS J. PETERSSON *1856 +1943 HANS MAKÅ MATHILDA *1867+1944 DOTTERN RUTH *1890+1894	Klass 2. Krigstida igenlagd grusgrav med påkostad utformning och titel. Händel Janzon övertog och drev Hvetlanda järnhandel (tidigare Tourska järnhandeln).	
157 (P)	Modernistisk grusgrav med stenram och vård i finslipad svart granit. Massiv vård i formen av ett kolumbarium med välvt utrymme och dekorativt koppargaller. Gång med skifferplattor. Stenramen med hörnpollare.	GODSÄGAREN R.V.O. AUGUST KARLANDER GETINGE FAMILJEGRÄV AUGUST MARIA *24.5 1885 *20.3 1886 +10.12 1945 +7.1 1977	Klass 1. Grusgrav med hög kvalitet i gestaltningen. Titel. Grav över person av lokalhistorisk betydelse. August Karlander var ägare till Gettinge gård, ordf i kommunalfullmäktige och kyrkofullmäktige, huvudman i Östra Härads sparbank m m.	
158	Småskalig vinkelbruten vård i polerad svart granit med kors- och korslagda bladverk. 1903.	H. HV. HUSÄGAREN J. P. JOHANSSON FR. BERGA *1840 +1903 HANS MAKÅ KRISTINA LOVISA *1837 +1925	Klass 1. Tidstypisk vård. Titel med koppling till municipalsamhället.	
159	Vård i svart granit i historiserande stil. Motiv med stiliserat kors och blad.	J. P. Johanssons Hvetlanda Familjegrav	Klass 2. Tidstypisk vård med referens till Vetlanda.	

162	Vinkelbruten vård i grovhuggen röd granit med finhuggen kantbård och inskriptionstavla.	LARS JOHANSSONS FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidstypisk vård.	
163	Småskalig vinkelbruten vård i svart grovhuggen granit med finhuggen framsida och försänkt inskriptionsplatta. Kors-kransmotiv.	Hem-äg J. M. Rask Alarp Familjegrav	Klass 2. Tidstypisk vård med titel.	
167-168 (P)	Modernistisk vård i finsågad svart granit. Symmetrisk dekor med festonger huggna i relief.	WIKELLS TÅNGERDA FAMILJEGRÄV	Klass 2. Tidstypisk vård med påkostad utformning. Fanjunkare Wikell ägde Tångersda Håkansgård. Barnen övertog senare gården och och donerade undantagsstugan till Hembygdsföreningen i Vetlanda.	
124 (M)	Krigstida grusgrav med stenram och vård i grå granit. Låg vård med tympanon. 1940.	KÖPMAN Oskar Hulténs FAMILJEGRÄV	Klass 2 Tidstypisk krigstida grusgrav med en mer ordinär utformning. Titel. Oskar Hultén drev från 1913-1940 speceri- och diverseaffär med samma namn i staden.	
126-127	Modernistisk vård i svart granit med motiv av kolonner och kors.	HEMMANSÄGAREN MAGNUS JONSSON FAMILJEGRÄV JONAS HUGO LINDÉN FAMILJEGRÄV Hällar: BRÖDERNA JOHN LINDÉN 1904 - 1911 VIKTOR LINDÉN 1902 - 1922 KÖPMAN ARVID LINDÉN *1910 +1999 MAKAN GUNBORG *1915 +2007	Klass 2. Tidstypisk vård med titel. Ena hällen över Arvid Lindén som var en välkänd handlare i staden och drev Ica-hallen.	

128-129 (M)	Bautasten i röd granit med polerad framsida. 1923. Fyra liggare i grå och röd granit. Avvikande placering mot ringmuren. Del av stenram kvar?	C.O. NILSSONS FAMILJEGRÄV <i>Samtida häll:</i> RÅDMAN C.O. NILSSON *6/6 1962 +23/10 1937 MAKAN HANNA f. Johansson *31/5 1866 +24/3 1923 <i>vänstra hällen:</i> INGENJÖR OLOF SOLLIN *14/10 1898 +20/4 1928 KAMRER ERIK SOLLIN *12/8 1901 +12/8 1977 <i>mittersta hällen:</i> KNUT SOLLIN *29/7 1904 +30/6 1981 <i>högra hällen:</i> CIVILINGENJÖR OSCAR SOLLIN *12/2 1893 +16/2 1980 MAKAN INGEBORG f. LÜNING *10/9 1895 +21/1 1963	Klass 1. Karaktärsskapande grav från tidigare kransvarter före omläggningen 1932. Titlar. Grav över personer av lokalhistorisk betydelse. C O Nilsson var kommunalnämndens ordf 1909–20 och rådmann 1923–35. Dessutom var han industrimagnat i Vetlanda, ägare till Hvetlanda snickerifabrik, sågverk och grundare av Hvetlanda Gjuteri och Mekaniska verkstad. Sonen Oscar Sollin övertog 1917 den mekaniska industrin Hvetlanda Mekaniska Verkstad. C O Nilsson uppförde även den Sollinska villan vid Järnvägsgatan 9.	
130 (M)	Tidigare grusgrav med stenram (nu igensådd). Upprest vård i röd granit i historiserande stil med volutformat krön och motiv med sorgeträd. Sekundärsten. Huvudstenen nedvält.	J.A. JOHANSSONS DAGSÅS FAMILJEGRÄV <i>Häll:</i> HEMMANSÄGAREN CARL SVENSSON *1857 1947 HANS MAKATILDA *1859 +1933	Klass 2. Tidstypisk tidigare grusgrav. Sekundärsten med titel. Vården bör återresas. Grusbädd kan med fördel återställas.	
131 (M)	Vinkelbruten vård i polerad svart granit på postament i grå granit. Motiv med fredsduva. 1909.	Kyrkovården Jonas Hultén *1825 +1909 hans maka Stina Hultén *1826 +1913 dan. B. 12 k. 13 v.	Klass 1. Tidstypisk vård med titel.	

Kvarter och museal uppställning vid tornets båda sidor

Gravnr.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
091	Storskaligt gjutjärnskors i nygotisk stil med trepassformade ändar genombrutna med fyrpass och stjärna. Klöverformad dekor vid korsmitten. Inskription i silver. 1844. Korset står inom ursprunglig gravplats. Graven rubbades vid grävarbeten 2008 då även korset flyttades inom graven (Se JLM Arkeologisk rapport 2008:64). Stod tidigare mer centralt inom graven.	P.A. THALIN S.K. RÖDING	Klass 1. Monumentalt utformat gjutjärnskors från tidig industriell tid över kyrkoherde. Pehr Alexander Thalin (1760–1855) var kyrkoherde i Vetlanda 1810–1844. Här vilar även hustrun Christina Röding. Vården bör återfå sin ursprungliga placering. Sekundärt uppställda vårdar bör flyttas från graven.	
093	Stor gravhäll i grå kalksten med bred lågerhuggen kant. Inskription och ornamentik kraftigt eroderade. Hällen ligger inom graven över kyrkoherde Sven I Florén (1739–1809) alltså vid ursprunglig gravplats. 1809.	Svår att tyda.	Klass 1. Förindustriell handhuggen gravhäll vid kyrkoherdegrav. Sven L Florén var kyrkoherde i Vetlanda 1797–1809. Sekundärt uppställda vårdar bör flyttas från graven.	
Ur bruk söder om tornet	Upprest handhuggen kalkstensvård med rikt skulpturalt hugget krön med änglaflykt omgiven av voluter. Nedre delen med huggna symboler i formen av timglas och dödsskalle.	DENNA STEN OCH GRAF TIL HÖREN SVEN PERSON OCH DES K HUSTRU SARA STENS DATTER I GETINGA OCH DES ARFWINGAR CHRISTVS ÅR MIT LIF OCG DÖDEN ÅR MIN WINNING ANNO 1746	Klass 1. Förindustriell skulpturalt huggen gravvård. Sällsynt exempel på högre ståndsgravvårdskonst med rötter i stormaktstiden. Skadad vid brand. Konservator har bedömt att den inte går att konservera. En väderskyddad förvaring skulle vara att föredra antingen inomhus eller med skyddsskäpa vintertid.	

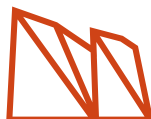
Ur bruk söder om tornet	Upprest handhuggen kalkstensvård med rikt skulpturalt hugget krön med änglaflykt omgiven av voluter. Nedre delen med huggna symboler i formen av timglas och dödsskalle. Delar av krönets ornamentik har spjälkats av och saknas. Vården var fram till 1930 uppställd vid gravplats söder om kyrkan.	DNNA STEN I GRAF TIL H NEMDEMANNEN SWEN PERSON OCH DESS K HUSTRU KARIN MONS DOTTER I LÖNEBERG OCH DES ARFWINGAR CHRISTUS ÅR MIT LIF OCH DÖDEN ÅR MIN WINNING ANNO 1748	Klass 1. Förindustriell skulpturalt huggen gravvård. Sällsynt exempel på högre ståndskravvårdskonst med rötter i stormaktstiden. Vård över rusthållaren Sven Person i Löneberg (1677–1752). Skadad vid brand. Konservator har bedömt att den inte går att konservera. En väderskyddad förvaring skulle vara att föredra antingen inomhus eller med skyddskåpa vintertid.	
Ur bruk söder om tornet	Bred handhuggen vård i skiffer med rundat krön.	HAR UNDER HVILA. RUSTH.TOMAS JOH ANSSON FRAN BYE STA FÖDD 1740 OCH DES HUSTRU INGE BORG IONSDOTTER FÖDD 1735 BAGGE DÖ DEN IN 1800	Klass 1. Förindustriell handhuggen vård. Exempel på lokal gravvårdskonst.	
Ur bruk söder om tornet	Upprest gravflisa i handhuggen gnejs. Konisk form avsmalnade nedåt. Krön med rundad form kantat med ristat streck. Ristning på krönet med mitra (biskopsmössa).	HÄR VUNDER VI LAR DR JONAS JOHANSSON DALSEDA FÖD ÅR 1769 DÖD 1799	Klass 1. Förindustriell handhuggen vård. Exempel på lokal gravvårdskonst.	

Ur bruk söder om tornet	Upprest handhuggen vård i skiffer. Smal svagt konisk form.	HÄR VND ER. WILAR I LIFTIDEN RVSTHÅLA REN MAGNV S. GABRIELS SOM . IFRÅN FLUGEBY FÖD DEN 15 OKT ANO 1759 DÖD DEN 25 FEBRUARI 1814	Klass 1. Förindustriell handhuggen vård. Exempel på lokal gravvårdskonst.	
Ur bruk söder om tornet	Tunn handhuggen skiffervård.	HAR UNDER WILAR HSTRU CHRISTINA GABRIELS DOTTER FRÅN LÖNNE BERG. FÖDD DEN 6 JUNI 1764 DÖD DEN 23 OKTOBER 1821 (H:e i HAR format som omegatecken)	Klass 1. Förindustriell handhuggen vård. Exempel på lokal gravvårdskonst.	
Ur bruk söder om tornet	Vård i handhuggen sandsten med uppskjutande rundad del av krönet. Den uppskjutande delen försedd med ristad krona. Därunder I H S med omegatecken. Från 1740-talet. Vården står vänd med baksidan framåt. 1927 stod vården strax innanför västra grinden, möjligen på ursprunglig plats.	NÅGRA : ORD : AF : SYRARS BOKS : 38 V 23 : TÄNCK PÅ HONOM : SÅ : SOM : HAN ÅR DÖD : BLIFEN : SÅ MÅ SKE : TU : OCH : DÖ : IGÅR BORDE : MIG IDAG : TIG	Klass 1. Förindustriell handhuggen vård. Exempel på lokal gravvårdskonst.	
Ur bruk söder om tornet	Massiv upprest vård i handhuggen grå granit. Inskription eroderad.	Otydbar.	Klass 1. Förindustriell handhuggen vård. Exempel på lokal gravvårdskonst.	

Ur bruk söder om tornet	Vård i handhuggen skiffer med rundbågig form. Liggande mänformad ristning vid krönet.	HER UNDER HV ILAR RUSTH. DANIEL ZAC HRISSON FR HULT FÖDD 1783 DÖD 1808	Klass 1. Förindustriell handhuggen vård. Exempel på lokal gravvårdskonst.	
Ur bruk söder om tornet	Rak upprest vård i handhuggen grå granit. Inskription eroderad.	HÄR UNDER HVILA HUST CATRINA MÅNSDR ST DELEBY FÖDD 1753 DÖD 1800	Klass 1. Förindustriell handhuggen vård. Exempel på lokal gravvårdskonst.	
Ur bruk söder om tornet	Småskalig handhuggen vård i skiffer med runt krön.	HÄR VNDER . WILAR . ILIFSTIDEN . VUNGA . FLEKAN . MARTA . LO TER . IFRÅN . FLUGEBY FÖDD 1829 DÖD 1829	Klass 1. Förindustriell handhuggen vård. Exempel på lokal gravvårdskonst.	

Ur bruk söder om tornet	Småskalig handhuggen vård i skiffer. Inskription ifylld med svart.	ANO 1781 :: MAGNUS ISACSON	Klass 1. Förindustriell handhuggen vård. Exempel på lokal gravvårdskonst.	
Ur bruk söder om tornet	Upprest handhuggen vård i blandat stenmaterial, kalksten och skiffer. Rundbågigt krön. Vården är knäckt på mitten.	VNDER HWIL:R ILIFSTIDEN RVSTHALAREN GABRIEL MÅNSON FRÅN FLUGEBY FÖDD 1796 DÖD 1835	Klass 1. Förindustriell handhuggen vård. Exempel på lokal gravvårdskonst.	
Ur bruk norr om tornet	Liggare i slipad grå granit.	Här hvilar herr CARL SVEDENBORG *1826 + 1898 Djupt sörjd av brodern och anhöriga Sv Ps. 360 v 4, 5	Klass 1. Vård av hög ålder. Carl August Emanuel Svedenborg var son till häradshövdingen och kammarherre Carl Gustaf Svedenborg och dottern till borgmästaren i Karlskrona Ulrika Maria Elisabeth Nolleroth. Brodern var överstelöjtnanten Gustaf Svedenborg.	
Ur bruk norr om tornet	Liggare i grovhuggen och polerad svart granit.	Major H. H. v VICKENS FAMILJEGRAV	Klass 1. Vård av hög ålder med titel. Oklart vem vården är rest över. Major Hans Henric von Vicken är gravsatt i Vetlanda 1860 men vården verkar vara yngre?	

Åren 2021/22 genomfördes en kulturhistorisk inventering av alla gravar på Vetlanda gamla kyrkogård. Föreliggande rapport presenterar inventeringen och ger ett förslag till bevarandeplan.

Byggnadsvårdsrapport 2022:10
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM